

Združenje zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije

IZZIVI ODRAŠČANJA

Zbornik povzetkov

**IV. kongres zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije,
19. - 20. april 2013, Ljubljana**

Urednik Damijan Ganc

IV. kongres zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije

IZZIVI ODRAŠČANJA

19. - 20. april 2013, Ljubljana

Znanstveni odbor:

Damijan Ganc (predsednik)
dr. Robert Cvetek
dr. Victoria Ann Foster
dr. Christian Gostečnik
dr. Teja Kolar-Jurkovšek
dr. Charles Rupert McAdams
dr. Peter Metlikovič
dr. Tanja Repič Slavič
dr. Barbara Simonič
Jakob Huber

Organizacijski odbor:

Katja Žugman (predsednica)
Marija Avberšek
Andrej Brdnik
Boštjan Čampa
Romana Čolič
Damijan Ganc
Neja Golob
Polona Grief
Sara Jerebic
dr. Peter Metlikovič
Alja Mustar
Petra Nastran
Ana Porenta
Damjan Prah
Jasmina Rački
mag. Irmina Rakun Alif
Romana Seljak
Lucija Smerdel
Lea Šantl
Ines Vugrinec

Strong Families, Strong Children: A Comprehensive Intervention Programme for Families with Aggressive Children and Teens

(plenarno predavanje)

*dr. Victoria Ann Foster
dr. Charles Rupert McAdams
The College of William & Marry, Williamsburg, USA*

The influence of family dynamics on violent youth behavior explains why efforts to describe, predict, and treat aggressive youth on the basis of personality or character traits alone have proven extremely difficult. Parents' interactions, ego functioning, and moral reasoning are predictive of children's moral development as well as behavior. Incorporating real life dilemma discussions into family and group therapy contexts enhances the moral dimensions of family life and supports four foundational components of children's moral development: social orientation, self-control, compliance, self-esteem, and four central aspects of moral functioning: empathy, conscience, moral reasoning, and altruism.

Strong Families, Strong Children brings conversations about moral challenges and obligations into a program of family therapy, parent education, and group counseling for children. The program (a) facilitates discussions of justice and fairness in the context of family therapy; (b) facilitates exploration of family decision-making, particularly around issues concerning morality; (c) addresses family organization, including rules, roles, boundaries and family hierarchy, and (d) promotes moral reasoning through the use of age-appropriate dilemma discussions. We will describe step-by-step implementation of the model illustrated by videos and reports from therapists, parents and children. A discussion of the program will also address implications for family therapy practice.

Key words: *intervention programme for families, child/adolescent aggression*

Chronic Sorrow

(plenarno predavanje)

dr. Charles Rupert McAdams

dr. Victoria Ann Foster

The College of William & Marry, Williamsburg, USA

The concept of chronic sorrow offers a fresh perspective for understanding the emotional impact of parental rejection on children. Rejected children may conclude that they are unworthy of their parent's acceptance and, thus, are responsible for the rejection. Chronic sorrow is a unique response that occurs when loss is not final, but continues to be present in the life of the individual. Children negatively evaluate themselves and their futures, becoming vulnerable to internalizing behaviors such as depression and somatization and for externalizing behaviors such as hyperactivity and aggression. Chronic sorrow includes elements of anxiety, grief, and depression, but with notable differences.

Our presentation integrates chronic sorrow into a model of therapy for diverse families and caregivers with at-risk children. Key elements include providing companionship as preferable to achieving closure as a therapeutic goal, applying specialized strategies to address anxiety and depression; and helping children restore a sense of control in their lives. This model assists parents and caregivers to understand that their role with children experiencing the chronic sorrow of parental rejection is not merely one of providing "good parenting." It requires a differentiated approach to address unique psychological, social and emotional damages of parental rejection, including chronic sorrow.

Key words: *chronic sorrow, parental rejection, children at risk*

Safety Session

(plenarno predavanje)

*dr. Victoria Ann Foster
dr. Charles Rupert McAdams
The College of William & Marry, Williamsburg, USA*

The Aggression and other serious behavior problems in children and adolescents have been linked to family dysfunction. These youth who come to family counseling with internalized feelings of family abandonment and rejection are at increased risk for displaying violent, angry, and dysfunctional responses. Those with a history of exposure to violent behavior or other personal victimization may be pushed beyond their limits of emotional control by even minor stressors induced in a counseling session. Effective family therapy may not be possible as long as the therapist or any members of a family who are participating in the therapeutic process are hesitant to honestly and assertively identify and confront family problems due to fear of a violent response from a child or adolescent.

The Safety Session is a specialized format for conducting a family counseling session aimed specifically at addressing potential violence by child and adolescent family members in order to increase setting safety and enable effective treatment. We will describe each of six required steps of a Safety Session and the challenges of preparing therapists to effectively implement the format. Video demonstration will illuminate the process and offer opportunities for discussion regarding its application and potential difficulties in your practice settings.

Key words: *safety session, effective treatment, child/adolescent aggression*

Toksičnost odnosa z mamo: zgodovina zgodnje odnosne travme, ki prenaša občutke sramu, strahu in lastne nevrednosti z mame na odhajajočo hčerko

*Tina Rahne Mandelj in Melita Kramar
Zakonski in družinski inštitut, Novo mesto*

(strokovni prispevek)

Otroci od staršev skozi ves čas svojega razvoja potrebujejo veliko čustvene podpore in pris(o)tnosti, kar vključuje spoštovanje otrok, uglašenost in odzivnost staršev na otrokova čustva ter pripravljenost učiti se od otroka. Da starš lahko to da, mora prepoznavati svoje čustveno dogajanje in biti na voljo, da so-uravnava svoja in otrokova čustvena stanja. Starši, ki so fizično ali čustveno odsotni, ki so prestrašeni in ki ne zmorejo kontrolirati svojih čustvenih odzivov ob otroku, s tem zgrešijo temeljne otrokove razvojne potrebe po čustvenem odzivu, mejah in stiku. Ti starši izkušnje čustvene podpore in sprejemanja iz svojega otroštva nimajo, pač pa se jim aktivira njihova lastna travmatična zgodovina, zato tudi kasneje ne uspejo nuditi interaktivne reparacije, ki bi ponovno vzpostavila medsebojni stik in umirila otrokovo (adolescentovo) telesno vznemirjenost.

Pri otrocih tako vzbudijo zanje nerazumljiva in nevzdržna občutja zavrženosti, groze, strahu in nevrednosti, s katerimi se ti sami ne morejo soočiti. Pride do vzajemnega poustvarjanja ne-varnih odnosov, kjer vsak stik in potencialna bližina ogrožata in kjer vključeni uporabijo obrambe navezanosti v obliki povišanega razburjenja ali disociacije in pasivnega ne-odziva, ki so kot del zgodnje odnosne travme že vpisane v možganskem delovanju. Kar se odprto in ranljivo ne prepозна in podeli v varnem odraslem odnosu ene generacije, se pokaže kot čustveni, miselni, osebni in odnosni primanjkljaj v starševstvu nove generacije in simptomih njihovih otrok, ki kažejo na sistemsko delovanje nereguliranih občutij zlorabe (depresija, panični napadi, promiskuiteta, mladoletno prestopništvo, spolne zlorabe).

V prispevku bo predstavljen primer iz terapevtske prakse, v katerem bomo prikazali simultano psihoterapevtsko delo z mamo in hčerko, kjer je šlo za vzpostavljanje temeljne navezanosti in varnega odnosa med njima. Pokazali bomo primer terapevtskega procesa, v katerem je bilo najprej prek varnega terapevtskega odnosa mami potrebno omogočiti dovolj dobrih medosebnih izkušenj reparacije in regulacije sramu in strahu, da so odprle možnosti za vznik drugačnega materinstva in čustveno naslavljanje stiske ter ustavljanje zlorab pri odrasčajoči hčerki.

Ključne besede: ne-varna navezanost, medosebna regulacija afekta, nevrobiološke posledice zgodnje odnosne travme, odnos mama – hčerka, terapevtsko delo z navezanostjo

Spolna promiskuiteta pri mladostnikih v povezavi s stili navezanosti ter v luči sprememb v psihoterapevtskem procesu

Alja Fabjan

(strokovni prispevek)

Spolna promiskuiteta, ki je glede na raziskave tako pri odrasli populaciji, kakor tudi pri mladostnikih, v porastu, lahko rezultira v negativnih posledicah, kot so spolno prenosljive bolezni, psihične težave ter težave v medosebnih odnosih, zato se je pomembno posvetiti raziskovanju promiskuitetnega vedenja, predvsem v smislu povezanosti s pomembnimi psihološkimi in razvojnimi dejavniki posameznika. O vzrokih za promiskuitetno vedenje mladostnikov obstaja veliko različnih teorij, vsekakor pa se ob razmišljanju o vzrokih za rizično vedenje mladih, ne sme zanemariti vpliva posameznikovega zgodnjega odnosa s starši in pomembnimi drugimi, na podlagi katerega se izoblikujejo reprezentacije sebe in drugih ljudi. Stili navezanosti, ki se izoblikujejo v zgodnjem otroštvu ter spremljajo posameznika skozi mladostniško ter odraslo dobo v bolj ali manj nespremenjeni obliki, imajo pomemben vpliv na medosebne ter partnerske odnose. Vprašanje povezanosti stilov navezanosti in spolne promiskuitete pri mladih še ni dobro raziskano, znane pa so številne značilnosti posameznih stilov navezanosti, okoliščine njihovega razvoja in njihov vpliv na posameznikove medosebne odnose. Poleg osvetlitve problematike in različnih vzrokov spolne promiskuitete pri mladostnikih ter teoretične podlage za iskanje povezav med različnimi stili navezanosti ter promiskuitetnim vedenjem, bo prispevek vseboval tudi študijo primera. Prikazan bo psihoterapevtski proces po modelu integrativne terapije, poudarek pa bo na prikazu terapevtskih intervencij, ki so omogočile preoblikovanje stila navezanosti ter hkrati privedle do zmanjšanja stopnje spolne promiskuitete.

Ključne besede: *mladostniki, spolna promiskuiteta, stili navezanosti, psihoterapevtski proces*

Povečanje skladnosti mladostnikov z okoljem z razvojem čustvenih in socialnih veščin

Blaž Suhač in Slava Suhač
Inštitut za socialne kompetence, Ljubljana

(strokovni prispevek)

Mladostno uporništvo proti vrednotam družbe, predvsem v šoli in družini, se izraža z destruktivnimi načini vedenja: opijanje, omamljanje, nasilje, medgeneracijski razdor in nezainteresiranost za prihodnost. Razsežnosti in posledice takega delovanja mladostnikov so tako velike, da se družba na to preprosto mora odzvati. Problematika sicer ni nova in družba se je vedno odzivala na mlade, kot na najboljši indikator razmer v družbi. V preteklem obdobju je bila vzgojna formula v permissivni vzgoji, ki pa se v tem času kaže kot popolnoma neuspešna in celo škodljiva. Sedanji šolski sistem je poiskal nov pristop v do potankosti izdelanih vzgojnih programih in pravilnikih, ki definirajo kazni. Na drugi strani stroka - psihologi, sociologi, zdravniki - pišejo knjige o vzgojnih pristopih, a kljub temu je razsežnost problematike vse večja.

Na Inštitutu za socialne kompetence so spoznali, da mladim primanjkuje veščin s področja čustvene in socialne inteligence in da jih nimajo možnosti razvijati skladno z njihovo osebnostjo, niti doma niti v šoli. Za razvoj veščin pa je potreben strukturiran trenajni sistem. Izziv za trenerje socialnih kompetenc je bil, kako mladim omogočiti razvoj čustvenih in socialnih veščin, ki je primeren za vse mlade in ne zahteva bistvenih sprememb v vsakdanjem življenjskem ritmu. Za ta namen so prevzeli in poslovenili avstrijski program za razvoj socialnih kompetenc, TOOLS for LIFE®. Namen programa je utrditi odgovornost za učni uspeh, za sodelovanje z drugimi in za svojo prihodnost.

Predstavljene so tudi ugotovitve pilotske študije učinkovitosti programa, izvedene na več sto avstrijskih srednješolcih, ter izkušnje avtorjev članka z učinkovitostjo programa v Sloveniji.

Ključne besede: mladostniki, socialne kompetence, trening, mehke veščine, čustvena inteligenca

Pomen spola pri osebni rasti žalujočih v procesu žalovanja ob smrti partnerja v primeru raka - študiji primera

*mag. Polona Ozbič, Psihiatrična klinika Ljubljana
dr. Anja Simonič, Klinika Golnik
dr. Onja Tekavčič Grad, Psihiatrična klinika Ljubljana*

(strokovni prispevek)

Proces žalovanja je pričakovan odziv posameznika na smrt bližnje osebe. Praviloma uspe posameznik v letu do dveh z žalovanjem ustrezno zaključiti, ko opravi določene naloge, ki so za žalovanje pomembne: sprejetje izgube, doživljanje in izražanje vseh čustev, transformacija odnosa z umrlim in prilagoditev posameznika na živoljenje brez umrlega. Postravmatska osebna rast je pogost izid procesa žalovanja. Dejstvo je, da če se žalujoči z izgubo ustrezno soočijo, lahko z njo tudi pridobijo. Pri strategijah soočanja z izgubo ima velik pomeni tudi spol, saj pomembno določa vzorec vedenja za žalujočega.

Z udeležencema raziskave smo izvedli vodeni pogovor s projekcijskimi tehnikami družinsko deblo, živoljenjska črta in slikovni test navezanosti. Izpolnila sta demografski vprašalnik, vprašalnik o žalovanju PG-13, test navezanosti RQ, vprašalnik o spoprijemanju s stresom COPE in vprašalnik postravmatske osebne rasti PTGI.

Predstavimo študiji primera procesa žalovanja moškega in ženske ob smrti partnerja s poudarkom na osebni rasti. Udeleženci je pri 51-ih letih nepričakovano zaradi diagnoze rak v 4-ih mesecih umrl 53-letni mož. Udeležencu pa je pri 62 letih umrla 55-letna žena zaradi 2-letni trajajočega raka.

Ugotavljamo, da je osebna rast pogosto sestavni del procesa žalovanja predvsem v drugi polovici procesa, tj. v procesu reorganizacije in da je značilna za oba spola v primerih, kadar žalujoči realizirajo vse pomembne naloge, ki jih je v žalovanju potrebno opraviti, in se uspejo uspešno soočiti tudi s potencialnimi zapleti. Žalujoči se svoje osebne rasti ne zavedajo v vseh njenih dimenzijah in navadno za nazaj ugotavljajo, da so z izgubo tudi osebno pridobili. Bolj kot spol je pri obeh udeležencih pomemben stil navezanosti. Pomembna omejitev raziskave v povezavi z osebno rastjo je, da lahko o rasti spregovorijo predvsem tisti žalujoči, kjer je od izgube minilo približno dve leti ali manj kot dve leti v primerih, ko so se z izgubo žalujoči soočali že pred smrtjo samo in je bila zanje izguba dalj časa pričakovana.

Ključne besede: smrt, proces žalovanja, spol, osebna rast, terminalna bolezen.

Proces predelave disociacij v relacijski družinski terapiji pri mladostnikih, ki so bili spolno zlorabljeni

dr. Tanja Repič Slavič

Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta,

Frančiškanski družinski inštitut

(znanstveni prispevek)

Spolna zloraba najmočneje zaznamuje nezavedni spomin, zato žrtve največkrat posledic ne povezujejo s travmatičnim dogodkom. Disocirani afekti, senzacije, slike, vedenje in pomen (SIBAM) se kompulzivno ponavljajo in vedno znova prebujajo v najrazličnejših situacijah, ne glede na obdobje življenja. Prispevek predstavlja proces predelave disociacij v relacijski družinski terapiji (RDT) na študiji primera mladostnice, ki je bila spolno zlorabljena. Klinične izkušnje so pokazale, da je prišlo do največjih sprememb v terapiji prav preko povezo- vanja in dajanja pomena disociranim elementom ter preko dvojnega zavedanja. V splošnem je to vodilo v boljši stik s telesom in k večjemu zaupanju v lastno intuicijo, kar je posledič- no povezano z večjim občutkom varnosti, višjo samopodobo, postavljanjem mej, zaupanjem vase... Zaradi izbrane metode študije primera, bi bilo v nadaljevanju smiselno zajeti še večji vzorec, več kliničnih primerov, kar bi pripomoglo k bolj veljavnim in zanesljivim rezultatom.

Ključne besede: *spolna zloraba, mladostništvo, disociacija, relacijska družinska terapija*

Terapevtska pomoč otrokom z izkušnjo travme v primarni družini

Sara Jerebic in Drago Jerebic
Družinski inštitut Bližina

(strokovni prispevek)

Družina naj bi bil prostor, ki otrokom nudi ljubezen, sprejetost, spoštovanje in varnost. Žal pa mnogo otrok med odraščanjem namesto varnosti prejema nesprejetost in različne oblike nasilja. O slednjem otroci, še posebno mlajši, težko spregovorijo, posledice nepredelane travme pa se pogosto manifestirajo v simptomatičnem vedenju, ki je opazno v vrtcu ali šoli. Raziskave kažejo, da so travmatični spomini vtisnjeni v desni možganski hemisferi, ki je najbolj dovzetna za neverbalne strategije. V prispevku bo tako prikazana integracija nedirektnega in direktnega pristopa s pomočjo ekspresivnih strategij, ki otroku preko stika s telesom omogočajo procesiranje travme v varnem okolju. Prikazani bodo različni načini pristopanja do implicitnega spomina preko gibanja telesa. V klinični praksi je bilo ugotovljeno, da otroci preko ekspresivnih strategij postopno prihajajo v stik s svojimi občutki, kar jim omogoča ponovno pridobivanje kontrole. Tako lahko preoblikujejo neprijetna čustvena doživetja v bolj prijetna, kar se je kasneje pokazalo kot redukcija simptomatičnega vedenja. Slednje je bilo potrjeno tudi s strani enega izmed nezlorablja-
jčih staršev, ki so bili z vključitvijo v terapijo pomemben element pri spremembi.

Ključne besede: otrok, primarna družina, travma, ekspresivne strategije

"Mladi negovalci" - spregledana ranljiva skupina otrok in mladostnikov?

Renata J. Roban

SPES — društvo za kulturo odnosov

(strokovni prispevek)

Dinamika odnosov v družini je vedno usmerjena k iskanju sistemske stabilnosti. Otroci čutijo, da ohranitev družinskega sistema pomeni njihovo lastno preživetje. Za občutek pripadnosti in varnosti, za svoj prostor v družini so pripravljeni žrtvovati lastno identiteto. Otroci v družinah, kjer vlada zaprtost, konflikti in posledično anksioznost, intuitivno zaznajo čustveno vznemirjenost staršev. Njihova podzavest je preko mehanizma projekcijsko-introjekcijske identifikacije naravnana na potrebe po novih vlogah in pravilih znotraj družinskega sistema. Na tej osnovi in osnovi kompulzivnega ponavljanja otroci prevzemajo družinske travme in naredijo vse, da bi zmanjšali anksioznost in blokirali katastrofalna pričakovanja. Gre za specifične afektivne psihične konstrukte, ki jih otroci boleče doživljajo preko vlog. Vzroke za to povezujemo z zlorabo, odvisnostjo, verbalnim in fizičnim nasiljem v družini, redkeje pa z diagnozo kronične bolezni, ki je za družino prav tako velika preizkušnja.

Avtorica bo v prispevku opozorila na spregledano ciljno skupino otrok iz družin, kjer ima eden od družinskih članov diagnozo kronične bolezni ali trajne invalidnosti. V Sloveniji otroke iz teh družin ne vključuje noben socialni ali zdravstveni program, da bi jim nudil kontinuirano strokovno pomoč in podporo. Avtorica bo predstavila primer dobre prakse s severne Irske, kjer je bila avgusta 2012 v okviru centra Newry & Mourne carers aktivno vključena v delo na projektu »Mladi negovalci«. V nadaljevanju bo predstavila zastavljene cilje in aktivnosti v projektu, ugotovljene možnosti za prenos inovativne prakse v Slovenijo ter vlogo zakonskega in družinskega terapevta v programu »Mladi negovalci«

Ključne besede: vloga otrok, družina, sistem, kronična bolezen

Poklicno svetovanje in zaposlitvena rehabilitacija pri mladostnikih z invalidnostjo

Teja Bandel

URI - SOČA, Center za poklicno rehabilitacijo

(strokovni prispevek)

Izzivi odrasčanja se v današnjem času zaradi vedno večje negotovosti in pogostejših sprememb na trgu dela v veliki meri kažejo na področjih izobraževanja, izbire poklica in zaposlovanja. Še toliko bolj kompleksen je ta proces pri mladostnikih z invalidnostjo, saj imajo zaradi svoje oviranosti zožan izbor možnosti za nadaljnje izobraževanje in zaposlovanje.

Na Centru za poklicno rehabilitacijo Univerzitetnega inštituta za rehabilitacijo - Soča s timsko obravnavo strokovnjakov celostno ocenjujemo mladostnikovo aktualno delovno in socialno funkcioniranje, njegove zmožnosti, potenciale, interese, ovire, relevantne dejavnike v okolju, možnosti za vključitev v zaposlitev ali izobraževanje. V obravnave, ki potekajo na način simulacije delovnega okolja, svetovanja, razgovorov, preizkušanja ter vključevanja mladostnikovih staršev v razgovor, so vključeni mladostniki z različnimi vrstami invalidnosti. Nekateri posamezniki se z invalidnostjo srečajo ob rojstvu, ostali pa tekom svojega življenja. Mladostniki z invalidnostjo so lahko svojo oviranost sprejeli in z njo zmorejo delovati v vsakdanjem življenju, imajo vpogled v svoje karakteristike in se zmorejo odločati za izobraževanje primerno njihovim sposobnostim in primanjkljajem. Lahko pa imajo na tem področju velike težave, dodaten oteževalen dejavnik pa pogosto predstavljajo starši, ki do njih gojijo manj primerna pričakovanja glede na njihove zmožnosti. Na podlagi ugotovitev obravnave mladostniku z invalidnostjo in njegovim staršem podamo povratne informacije, nato pa skupaj opredelimo nadaljnje aktivnosti, ukrepe in cilje za prihodnost ter oblikovanje rehabilitacijskega načrta in morebitno vključitev v program zaposlitvene rehabilitacije. Program zaposlitvene rehabilitacije, ki bo v okviru predstavitve bolj podrobno predstavljen, obsega vrsto storitev, ki osebi z invalidnostjo omogočajo, da se usposobi za delo, zaposli in zaposlitev obdrži ter v zaposlitvi napreduje.

Ključne besede: mladostnik z invalidnostjo, poklicni in izobraževalni interesi, zaposlitvena rehabilitacija, timska obravnavna

Izraženost vzgojnih stilov in njihov prenos med generacijami

Sabina Jurič
OŠ Ledina

(znanstveni prispevek)

Vzgoja v družini je zaznamovana z interakcijami staršev in otrok, z vedenjem, čustvovanjem, in z osebnostnimi lastnostmi staršev in otrok. Na podlagi več komponent starševstva je avtoritativna Baumrind opredelila tri vzgojne stile – avtoritarni, avtoritativni in permisivni. Za avtoritativni vzgojni stil velja, da starši otroka usmerjajo, spodbujajo dvosmerno komunikacijo z njim ter razvoj njegove avtonomnosti, medtem ko trdno stojijo za danimi omejitvami in pravili. Avtoritarni vzgojni stil staršev od otroka pričakuje sledenje pravilom odraslega, zagovarja kaznovanje v primeru neobgljivosti ter verjame, da mu ni treba razlagati smiselnosti vseh pravil, ki so mu postavljene. Permisivni vzgojni stil pa temelji na prepričanju staršev, da otrok potrebuje veliko spodbude ter manj omejitev, zato se starši do otroka pogosteje obnašajo kot do prijatelja, mu nudijo oporo, se z njim veliko pogovarjajo.

V naši raziskavi nas je zanimala moč izraženosti posameznega vzgojnega stila ter njegovega prenosa med generacijami. Sodelovalo je 460 družin (družina predstavlja mladostnika, njegove starše ter stare starše po materini starni), ki so reševali Vprašalnik starševske avtoritete (PAQ).

Rezultati so pokazali, da je pri otrocih ter njihovih starših najmočnejše izražen avtoritativni vzgojni stil, pri starih starših pa avtoritarni. Razlika med načinoma vzgajanja mater in očetov je pokazala, da so očetje bolj avtoritarni kot matere (pomembne razlike le pri očetih in otrocih v vzorcu), matere pa pomembno bolj permisivne oz. avtoritativne. Tako starši kot stari starši na svoje potomce v največji meri prenašajo avtoritativni vzgojni stil, ki se medgeneracijsko ojačuje. Očetje na potomce prenesejo več avtoritarnosti, kot so je prejeli s strani njihovih mater, otrokovih babic, matere pa več permisivnosti, kot so je doživljale v odnosu s svojimi materami. Vzgoja očetov se pomembno povezuje z načinom, kako so njih vzgajali starši (velja za vse stile), vzgoja mater pa se pomembno povezuje zgolj z avtoritarnostjo njunih očetov. Obravnavana je vrednost raziskave za klinično in pedagoško prakso.

Ključne besede: vzgojni stili, avtoritativnost, avtoritarnost, permisivnost, prenos

Rasti v ne-varnih delovnih odnosih: študija primera

Edin Durakovič

Psihoterapije Simbalein, Šmarje-Sap

(strokovni prispevek)

Z izzivi osebnostne rasti se soočamo skozi celotno življenje. Področje aktivnega dela je pomembna razvojna faza, kjer se v množtvu vlog in odgovornosti preizkušajo naši številni potenciali, kakor tudi meje in zapleti, ki jih v odnose vnašamo na podlagi preteklih izkušenj. Kot velja za odnose na splošno, je z vidika teorije navezani tudi odnos do dela, delovnega okolja in sodelavcev lahko varen ali pa ne. Pogostost in razširjenost zlorab v tem okolju to potrjujejo, zato tudi odnos do dela predstavlja velik izziv in priložnost za relacijsko družinsko terapijo (RDT). Avtorjeva osebna izkušnja, izobraževalno delo z organizacijami kot tudi raziskovalno delo z žrtvami nasilja na delovnem mestu kažejo, da se dinamiko ne-varnih delovnih odnosov, z nekaterimi posebnostmi, lahko opiše, razloži in klinično razrešuje z RDT pristopom in njegovimi intervencijami na vseh treh ravneh odnosov. Prispevek s študijo primera pokaže in izpostavi relacijske vidike trpinčenja na delovnem mestu (TDM) in kako je le-to na osebni, medosebni in sistemski ravni povezano z vzorci iz primarnih odnosov. Prikazane so spremembe, ki so nastale s pomočjo terapevtskega procesa in so podkrepljene z rezultati evalvacije napredka v terapevtskem procesu (STIC). Avtor ugotovitve poveže s spoznanji pri delu z organizacijami, ki se soočajo z izzivi regulacije medosebnih odnosov ter poudari njihov pomen za strokovno delo in pa omejitve.

Ključne besede: delovni odnosi, trpinčenje, relacijska družinska terapija

Nepravilnosti zgodnjih razvojnih stopenj in zdravljenje seksualne odvisnosti

s. Meta Potočnik, uspos. ZDT
Hiša kruha, Inštitut za celostno rast osebnosti
(strokovni prispevek)

Temelj adolescentske in odrasle seksualnosti je položen v otroštvu, tako kot so tedaj tudi zasajene korenine spolnih težav in poverzij. Erik Erikson poudarja, da se človek ne more celoviti razviti, dokler ne odgovori na razvojne izzive vsake od stopenj. Če se to ne zgodi v otroštvu, ta naloga čaka človeka v odraslosti, ko trči ob lastno neobvladanost in notranjo praznino, ki mu povzroča notranjo stisko. V prispevku je prikazana povezava med negativnimi posledicami razvoja na prvi in drugi stopnji (instinktivni prehod v dejanje in kaptativni način reagiranja in vstopanja v odnose) ter seksualno odvisnostjo ter zlorabo duhovnosti. Na kratko so predstavljene stopnje zdravljenj (Sexaholic Anonymous).

Travmatično družinsko vzdušje oz. relacijska travma zaradi čustvenega incesta s strani matere ter očetovo preziranje otroka in njegovih dosežkov povzročata temeljne afekte sramu, gnusa in zavrženosti, ki jih otrok potlači in odcepi, saj z njihovimi posledicami (tesnoba in nizka samopodoba), ne more živeti. Razvije vrsto afektivnih psihičnih konstruktov, ki ga organsko varujejo pred notranjim grozljivim svetom. Meni, da ima pravico do razpolaganja z drugimi (stalne prevare sozakonca, pornografija). Ni sposoben kontrole seksualnih impulzov. Razvije narcisistično notranjo strukturo, kjer stori vse, da ga drugi občudujejo v njegovih uspehih in fizičnem izgledu. V ta namen tudi nezavedno manipulira s terapevtko (laži) in uporablja duhovnost kot še eno vrsto prevare.

V predstavljenem primeru igra ključno vlogo pri zdravljenju vzajemni odnos in pristen stik med klientom in terapevtko, ki kot ženski lik v življenje klienta vstopa v odnos z njim neposredno ter se zaveda lastnih vsebin. Tako zagotavlja varen temelj za klientov pristen stik s seboj in svojimi odcepljenimi vsebinami in omogoča razgradnjo notranjih obramb.

Ključne besede: razvojne stopnje, regulacija sramu in zavrženosti, seksualna odvisnost, duhovnost

Izzivi in stiske odraščanja ob staršu, odvisnem od alkohola ter posledice v odrasli dobi

Nada Trtnik
Terapevtski inštitut - odnos, Izola

(strokovni prispevek)

V prispevku bodo najprej predstavljene značilnosti otrok in mladostnikov, ki odraščajo ob zasvojenem staršu, stiske in izzivi, s katerimi se soočajo v otroštvu in mladosti, ter posledice, s katerimi se v odraslosti soočajo odrasli otroci alkoholikov. Sledila bo kratka predstavitev terapevtskega dela z odraslimi otroki alkoholikov po relacijsko družinskem pristopu.

Otroci, ki odraščajo ob zasvojenem staršu, se soočajo z različnimi težavami, ki so posledica tega, da nimajo zdravega zgleda pri svojih starših, npr. ne naučijo se prepoznati in izražati svojih čustev, ne razvijejo zdravega občutka za nelodgovornost drugih, imajo težave v komunikaciji, težko izražajo neprijetne vsebine ... Mladostniki, ki odraščajo ob zasvojenem staršu imajo v veliko večji meri težave z izražanjem čustev, depresijo, občutkom krivde, anksioznostjo, izbruhi jeze (verbalnimi in fizičnimi napadi) ... Odnosne izkušnje, ki jih otrok in mladostnik dobi v primarni družini, prenaša v odnose, ki jih vzpostavlja v odraslosti.

Predstavljen bo tudi potek terapevtske obravnave z odraslo osebo, ki je odraščala ob zasvojenem staršu, s katero predelujemo boleče vsebine iz obdobja otroštva in mladostništva po relacijsko družinskem pristopu.

Ključne besede: stiske mladostnikov, odvisnost staršev, odrasli otroci alkoholikov, terapevtski proces

School-Family-Community Partnerships: What is Happening in the United States

*Kathryn Goss Atanasov
The College of William and Mary
(strokovni prispevek)*

In a time when American families and communities are overburdened and dissatisfied with their public schools, school-family-community (SFC) partnerships are being seen as a critical component for increasing student academic/personal outcomes and transforming low-performance schools. Parents, school professionals, and members of the communities are working together to engage parents more fully in their children's personal and academic lives at school, increase youth and parent volunteerism, promote family communication and growth, and help in the fundraising process. The benefits of SFC partnerships have been shown to include better grades and school attendance, increased inner-family communication, improved relations between parents and teachers, and increased father involvement in the lives of their children. This presentation provides an overview of some of the SFC programs that have been implemented in the United States and offers strategies for creating SFC partnerships that could be utilized in other countries.

Key words: *school counseling, family, community partnerships*

Ko otroška stiska postane grožnja

Tatjana Sagernik Kovačič

Frančiškanski družinski inštitut, Ljubljana

(strokovni prispevek)

Vsako potrebuje ogromno ugodnih izkušenj in varnosti, da zmore obvladovati napetosti in stiske. V procesu odraščanja otrok pri tem nujno potrebuje starše, ki mu pomagajo predelati težka čustvena stanja. Če tega ob starših ne doživlja, ker ga ne zmorejo umirit, ostaja v stiski sam, kar iz njega lahko izzove nefunkcionalne odzive, občutja neljubljenosti, odvečnosti, neprimernosti, da je kriv, da je brez lastne vrednosti. Še huje je, kadar med starši vladajo nenaslovljena boleča čustvena stanja in otrok, kot najranljivejši v družini, postane nosilec ter odsev nesprejemljivih in zato zanikanih občutij.

Po modelu relacijske družinske terapije je v študiji primera predstavljena stiska, ki je starša pripeljala na terapijo zaradi nemoči ob najstarejši, sedemletni hčerki, ki je afekte jeze in besa izražala tudi z grožnjami samopoškodovanja in samomorilnosti. Ko sta starša med terapijo odkrivala svoja boleča, potlačena in zanikana čutenja, je hčerkin simptomatika začela izgubljati pomembnost in moč. Ugotovljeno je bilo, da so bile njune zgodnje in ponavljajoče se relacijske rane prenešene v to družino, kjer je hči izražala stiske, ki so bile njima poznane že od prej. Najmočnejši konstrukt krivde se je tekom terapije razgrajal z zrcaljenjem otrokovega vedenja, čutenja, kjer se ni iskalo krivca, temveč ustvarjalo mamo in očeta z odgovornostjo, kar je bil tudi najpomembnejši dejavnik terapije.

Prispevek poudarja pomembnost prepoznavanja vzrokov in iskanja ustreznih regulacij težkih čutenj vseh družinskih članov. Še posebej otrok v procesu odraščanja nujno potrebuje jasne sistemske, strukturne in čustvene razmejitve, družino, ki mu dovoli preizkušati lastno pomembnost, pripadnost, ljubljenost, varnost in sočutje, pa četudi za starše to pomeni vstop v proces zdraavljenja in odpuščanja.

Ključne besede: stiska, otrok, starši, ranljivost, terapevtski proces

Klientova in terapevtova osebnostna rast v individualni obravnavi po modelu RDT

Janja Frelih Gorjanc, spec. ZDT, Krog, Terapevtsko središče, Kranj
s. Meta Potočnik, uspos. ZDT, Hiša kruha, Inštitut za celotno rast osebnosti, Škofja Loka

(strokovni prispevek)

Človek raste in odrašča skozi celo obdobje svojega življenja, saj mu življenje ves čas postavlja nove izzive, s katerimi se sooča na podlagi vzorcev, ki so bili v preteklih obdobjih funkcionalni in so lahko primerni tudi za soočanje s sedanjo situacijo. Le-ta pa lahko zahteva nov način reagiranja, kar zahteva preraščanje oz. preoblikovanje starih vzorcev v nove, za sedanji čas bolj funkcionalne vzorce. Eden takih procesov intenzivnega odraščanja je terapevtski proces.

Relacijska družinska terapija (RDT) je model terapije, kjer se v prostoru vzajemnega odnosa pristnega stika med klientom in terapevtom vzpostavlja varen temelj za klientov pristen stik s seboj, kar mu omogoča rast v smeri vedno večje integracije jaza in preraščanje starih vzorcev in načinov reagiranja v nove, bolj funkcionalne in »odrasle« vzorce odnosov. Ta dinamika je neločljivo združena s telesnim temeljem doživljanja, predvsem z integracijo možganskih struktur. RDT model s svojim sistemskim, interpersonalnim in intrapsihičim prostorom daje strukturo, v kateri z različnimi načini dostopamo do vsebin.

V prispevku bo prikazan primer uporabe tehnik pristopa focusing in iskanja stika z notranjim otrokom pri vzpostavljanju stika s klientovimi notranjimi vsebinami in integracije teh vsebin, kar omogoči proces »odraščanja«, to je preokvirjanja in funkcionalnega soočanja z vsebinami. Focusing je pristop, ki ga nekateri uvrščajo med pristope telesne terapije, saj stik s seboj išče preko t.i. felt sensa (občutenja), celostne psihofizične zaznave informacij, ki jih v določenem trenutku zaznava telo in doživlja psiha. Preko sočutne prisotnosti oz. sočutnega stika z zaznanimi vsebinami se lahko odcepljene vsebine integrirajo v jaz in s tem celijo. Pristop iskanja stika z notranjim otrokom pa na podoben način išče stik z neovrednotenimi in nikoli do konca slišanimi zgodbami v človekovi psihi in telesu, z njimi vzpostavi stik ter omogoči njihov razvoj in rast, kar dejansko proces celoživljenjskega odraščanja in rasti je. Trenutek stika, ko se neka dinamika lahko odvije na drugačen način, je ključni trenutek rasti v terapiji, ki se prenese človekovo življenje.

Ključne besede: rast, integracija jaza, vzajemni odnos, focusing, notranji otrok

Pomen razvoja spolne identitete matere za odraščajočo hčer

Mateja Katona
Center za celostno zdravljenje, Ljubljana

(strokovni prispevek)

Adolescenca je obdobje, ko se pospeši zorenje telesa in ko mladostnik začne izgrajevati in oblikovati svojo identiteto in spolno vlogo. Takrat je na preizkušnji vsa družina. Nastajanje mladostnikove osebnosti se tesno povezuje z najglobljimi osebnostnimi in psihičnimi potezami staršev. Kakor starši vplivajo na otroka, tako tudi otrok vpliva na starše, zato lahko njegovo dozorevanje sproži pri starših do tedaj speče notranjepsihične in medosebne konflikte, kar predstavlja poseben izziv. Najmočnejši model za razvoj jaza v obdobju adolescence predstavlja starš, ki je istega spola kot adolescent. Mati je tako osrednja oseba v razvoju hčerke, saj hči v svoji notranjosti močno potrebuje izkušnjo odraščanja ob odrasli ženski. Hkrati pa lahko hčerkino dozorevanje – dozorevanje ženske, vodi mater do nerazrešenih trenutkov njene lastne preteklosti. V odnosu s svojo hčerko se mati lahko nauči veliko o sebi. Da hčerka lahko ob materi postane ženska in s tem izoblikuje svojo spolno identiteto, mora mati najprej ovrednotiti in prečistiti svojo žensko identiteto, ki jo je sama izgrajevala ob svoji materi. V prispevku bo predstavljen primer klientke, ki je poiskala pomoč, da bi izboljšala odnos do sebe in svojih dveh hčera. Ob njima se je čutila nekompetentno in ni čutila njune ljubezni. Prikazan bo terapevtski proces po relacijskem družinskem terapevtskem modelu, kjer je klientka preko varnega terapevtskega odnosa in razumevanja odnosa v primarni družini začela drugače doživljati sebe kot žensko, zaupati v svojo materinsko sposobnost, s tem pa je odprla prostor najstniškima hčerama, ki sta ob njej začutili večjo varnost, se lahko sprostiti, postali bolj zaupljivi in radovedni.

Ključne besede: *adolescenca, spolna identiteta, materinstvo, relacijska družinska terapija*

Writing as a Therapeutic Intervention for Couples and Families

Amanda Hughes

The College of William and Mary, Williamsburg, VA, USA

(strokovni prispevek)

Recent research has indicated that integrating writing into marriage and family therapy as an activity can increase the success of therapeutic outcomes. Although the concept of “writing” seems broad and abstract, there are several specific modalities that apply writing to counseling. Journaling, which can be either closed- or open-ended, has significant benefits for couples and families within and beyond the therapeutic relationship. Second, poetry therapy, has reached the forefront as a method of employing poetry making as a way to bring about increased psychological insight in counseling. Finally, letter writing, an offshoot of Narrative Therapy and the most directive method described herein, allows the client to speak indirectly to the source of his or her angst. By bringing the act of writing into marriage and family therapy, both counselors and clients alike are able to gain a greater understanding of his or herself or of a given client. Writing in the context of counseling has demonstrated significant effectiveness for a variety of populations with varying psychological concerns.

Key words: *writing, journaling, poetry therapy*

Od svetovanja k terapiji pri obravnavi stisk odraščanja

*Sabina Jurič, Oš Ledina, Ljubljana
Jerneja Dimec Bratina, Novo upanje, Ajdovščina*

(strokovni prispevek)

Pri delu z mladimi in njihovimi družinami svetovalci uporabljajo različne pristope, ki jim pomagajo razumeti širši okvir mladostnikovega neuspeha in njegove stiske, ter iščejo možne vzroke za mladostnikovo nefunkcionalno vedenje. Pri iskanju virov moči za premagovanje stiske se svetovalci obračajo na mladostnikove pomembne druge (starše, prijatelje) ter se povezujejo z drugimi institucijami, kjer le-ta pridobi različno oporo v primeru težav z odvisnostjo, učnih težav, nasilja, ekonomskih stisk družine idr.

V kolikor svetovalni proces ne pokaže pomembnega izboljšanja mladostnikovega vedenja ter ne odpravi simptomov njegove stiske, se njega ter njegove starše napoti tudi v iskanje ustrezne psihoterapevtske pomoči. Relacijski družinski model psihoterapije daje tako mladostniku kot staršem pomemben kognitivni, čustveni in telesni uvid v družinsko dinamiko, prikaže vzroke in posledice funkcioniranja družinskih članov ter jim nudi strokovno oporo za preseganje dosedanjih vzorcev delovanja družine kot celote.

V prispevku so predstavljeni tudi konkretni primeri mladostnikove stiske ter način obravnave družine v okviru svetovanja ter terapevtskega procesa. Razložene bodo pomembne razlike pri obravnavi družin s strani svetovalca ter psihoterapevta.

Ključne besede: *mladostniki, stiske odraščanja, svetovanje, psihoterapija, relacijski družinski model*

Pot v odraslost - rezultati raziskav o odnosu do alkohola

dr. Zdenka Čebašek Travnik in Nataša Sorko
Društvo Žarek upanja, Ljubljana

(znanstveni prispevek)

Cilj raziskovanja je bil ugotoviti razlike v odnosu do alkohola pri otrocih, mladostnikih in odraslih ter hkrati pridobiti uvid v razumevanje tega odnosa. S tako pridobljenimi podatki je mogoče bolj usmerjeno načrtovati tako preventivne kot podporne dejavnosti tako za ogrožene posameznike, kot za njihove družine ter opredeliti vloge, ki jih pri tem imajo starši, učitelji, vrstniki in druge pomembne osebe. Anketiranje vključenih v raziskovanje je potekalo osebno in preko spletne aplikacije. Podatke smo analizirali s statističnim programom STATISTICA in z ustreznimi statističnimi tehnikami ter metodami. Zanimali so nas deleži posameznih odgovorov glede na starost, spol vključenih ter razlike med njimi.

Analiza je potrdila hipotezo o permisivnem odnosu do alkohola v slovenskem družbenem in kulturnem okolju, kot ugotavlja za Slovenijo tudi Svetovna zdravstvena organizacija ter, da se delež tistih, ki alkohola ne uživajo, med generacijami bistveno ne spreminja. Spreminja pa se starost, saj vedno mlajše generacije posegajo po alkoholu pri vedno nižji starosti, razlike med njimi in med spoloma pa so statistično pomembne. Podatki kažejo, da se vse vključene starostne skupine pravič srečajo z alkoholom pri povprečni starosti manj kot 15 let. Rezultati drugih raziskav govorijo o tem, da bodo tisti, ki pričnejo piti alkohol pred petnajstim letom, v neki točki svojega življenja štirikrat bolj verjetno postali zasvojeni z alkoholom kot tisti, ki so začeli piti alkohol po svojem 20. letu starosti. Hkrati pa je iz gensko – vedenjskih raziskav mogoče razbrati, da so pri premiku pitja na čas po 16. letu socialni dejavniki in dejavniki okolja pomembnejši od genskih vplivov. Ti podatki napovedujejo, da se bodo tudi težave zaradi pitja alkohola pojavile prej, vključno z razvojem znakov zasvojenosti. Dinamika zasvojenosti v družini pa bistveno vpliva tudi na ostale družinske člane, posebej na mladoletne otroke, ki so tudi najbolj ogroženi.

Pri načrtovanju preventivnih ukrepov je treba razmišljati vključevanju vseh družinskih članov. Pričakujemo, da se bodo pozitivni rezultati teh aktivnosti odražali tako pri posameznikih, kot pri družinah v celoti, predvsem v večji socialni vključenosti, bolj razširjeni socialni mreži ter v večji motiviranosti za krepitev zdravega življenjskega sloga. Pri načrtovanju posameznih ukrepov pa je treba hkrati upoštevati omejitve glede na starost vključenih in okolja, iz katerih prihajajo posamezniki in družine.

Ključne besede: zasvojenost, otroci in mladostniki, družina, alkohol, socialna vključenost

Odnos očetov in mater do spolnih vlog v starševstvu v času odraščanja otrok

Blaž Žabkar, Trzin

(znanstveni prispevek)

Poleg osnovnih starševskih funkcij, pomembnih za golo preživetje družine, se v zadnjih desetletjih od očetov zahteva čedalje večjo vključenost v družinske odnose in prevzemanje nekaterih vlog, ki so bile moškim v zgodovini tuje. Predvsem pa se od očetov pričakuje, da bodo zreli in odgovorni ljudje, ki bodo od mater prevzeli svoj del starševskih odgovornosti.

V prispevku predstavljeni delni rezultati doktorske raziskave osvetljujejo odnos staršev do njihovih vlog v družini. V raziskavi je bil uporabljen Vprašalnik o odnosu starša do otroka (Parent-Child Relationship Inventory), kjer ena izmed dimenzij meri odnos matere oz. očeta do spolnih vlog v starševstvu. Vprašalnik je izpolnilo 152 parov staršev – oba starša sta odgovarjala za istega osnovnošolskega otroka.

Vmesni rezultati kažejo nizko (očetje) oziroma zmerno (matere) negativno korelacijo med starostjo otroka in odnosom do spolnih vlog, kar pomeni, da tako očetje kot matere mlajših otrok kažejo modernejši odnos do starševskih vlog v primerjavi s starši starejših otrok, ki kažejo bolj tradicionalen odnos. Kazalci modernosti odnosa so npr. večje očetovsko prevzemanje skrbi za otroke, večja zaposlenost mater in bolj enakovredno deljena skrb za finančno preživetje družine. Rezultati namigujejo na trend spreminjanja odnosa do spolnih vlog v starševstvu od modernega k tradicionalnemu.

Predstavljeni rezultati niso dovolj za izpeljavo zaključkov brez dodatne raziskave, ki bi osvetlila vzroke za prikazano dogajanje. Za potrditev predstavljenih rezultatov bi bila primernejša longitudinalna študija, ki bi sledila spremembam mnenja istih posameznikov. Za podrobnejšo proučitev vprašanja bi bilo smiselno uporabiti vprašalnik, ki bi bil osredotočen le na predstavljeno dimenzijo.

Ključne besede: starševske vloge, družina, sodobno in tradicionalno starševstvo

Growing Up Military: The Impacts of US Military Family Life on Adulthood

Karena Heyward
Western Kentucky University
(znanstveni prispevek)

The United States of America's recent and current military engagements bring military families to the forefront of public and governmental attention. Of the approximately 1.4 million active duty personnel that compose the United States military today, roughly 56.3% are married, 44.1% have children, and 38.8% are married with children. Military family members (1,983,236) now outnumber the amount of active duty service members. Notably, 41,059 (2.9%) active duty personnel are married to another member of the military and have children. The military family is immersed in "the prevailing values, norms, philosophies, customs and traditions of the armed forces". This military culture gives rise to a sense of pride, uniqueness and patriotism in the families embedded within, but it also brings challenges and stressful experiences. However, little is known about the impacts, both positive and negative, of growing up in a military family on development across the lifespan. This presentation summarizes the findings of a mixed methodology study of adult children of military families, ages 25 and older, and their perceptions of the influence of United States military culture on their friendships and romantic relationships in adulthood.

Key words: Military, United States, Lifespan Development

Pomen zgodnje obravnave otrok in mladostnikov s povečanim tveganjem za razvoj čustvenih motenj in motenj hranjenja

Jasmina Jordan

Mladinsko klimatsko zdravilišče Rakitna

(strokovni prispevek)

V prispevku bodo predstavljene metode terapevtskega dela z otroki, mladostniki ter njihovimi družinami. Mladinsko klimatsko zdravilišče Rakitna je eno izmed redkih v svetu, ki je s svojim programom pričelo delovati na področju preventive. Program vključuje otroke in mladostnike od 6. do 26. leta starosti, s povečanim tveganjem za razvoj čustvenih motenj in motenj hranjenja. Prepoznan je pod imenom »Šola zdravega odraščanja.« Otroci so v program vključeni 2 tedna. Pristop je celosten in predstavlja podporo procesu razvoja otroka/mladostnika in njegovi družini, s ciljem povečati kakovost bivanja odraščajočega in njegove družine ter preprečiti nastanek razvoja motenj.

Predstavljene bodo indikacije za sprejem otrok v program, klinična pot od sprejema do odpusta, s poudarkom na predstavitvi različnih dejavnostih dela v skupini. V prispevku bo pojasnjen tudi način dela z družinami, nudenje podpore ter možnost vključitve v družinsko terapijo, ko je otrok že odpuščen iz programa.

Program je usmerjen k vzpodbujanju močnih področjih otroka. Delo v majhnih skupinah nudi otroku preverjanje socialnih in čustvenih doživetij. Ti lahko s podporo skupine in terapevtov vodijo v zrelejše odzive. Posledično otrok oblikuje bol zadovoljujoče odnose tudi v njegovem okolju. Bistven cilj programa je krepiti otrokovo samopodobo. Razširjen strokovni tim opazuje otroka in mladostnika, umesti njegovo delovanje v kontekst njegovih individualnih značilnosti ter vzpodbudi otroka in družino v nadaljevanje obravnave, če je to potrebno. Na ta način pomagamo graditi podporno socialno mrežo.

Ključne besede: šola zdravega odraščanja, preventiva, čustvene motnje, celostna obravnava

Odraščanje v zlorablajoči družini in pristop do otroka po klinični Imago terapiji

Amina Mehanović Vimpoljšek

Anima-Audiva, Psihosocialna pomoč, svetovanje in terapije, Sevnica

(strokovni prispevek)

V prispevku bodo predstavljena načela klinične imago terapije in raziskovanje različnih pristopov pri delu z otroci, ki imajo čustvene in vedenjske težave, kjer je pogosto potrebno biti zelo inovativen. Vodilo dela z otroki in mladostniki je spoštljivost, kjer je otrok ali mladostnik zares slišan in viden in kjer ves čas v procesu soustvarjanja, hkrati pa so prikazani različni pristopi preko igre, plišastih igračk, glasbe, plesa, ob prisotnosti kužka do terapevtskih smernic usmerjenih na tukaj in zdaj situacijo. Predstavljen bo primer dela z 10 letno deklico, izjemno zaprto vase, kjer so se strokovni delavci ob njej počutili nemočno. Deklica se je v šoli zapirala v stranišče, jokala, pogosto bruhala, ni komunicirala, pri njej je bilo zaznati vonj po urinu, ni prenesla dotikov, kar so znaki, ki so alarmantni. Opisan bo primer inovativnega terapevtskega pristopa, ki poteka skozi igro, v katero so vpletene dragocene veščine kot so zrcaljenje, empatija, validacija in iztočnice, ki komunikacijo odpirajo, hkrati pa otrok celostno začuti, da je globoko viden, slišan in razumljen. Rezultat tega je bilo, da se je deklica končno odprla, ubesedila svoja čustva in je »spregovorila« o nasilju v družini, kjer se je pojavil tudi sum spolne zlorabe. Strokovne napake v podobnih občutljivih primerih lahko naredijo nepopravljivo škodo, zato bodo predstavljene nekatere pasti iz klinične prakse.

Ključne besede: *čustvene in vedenjske težave, validacija, nasilje v družini, pasti v procesu pomoči*

Cutting Contagion: The Role of Counselors in Confronting the Adolescent Self-Injury Epidemic

Kendra Surmitis, College of William and Mary, Williamsburg, VA, USA

Nicola Hall, College of William and Mary, Williamsburg, VA, USA

(strokovni prispevek)

Recently described as an epidemic, adolescent self-injury is on the rise. The increase in adolescent exposure to self-injury occurs in a variety of environments, such as residential treatment settings, within families, at school, in college, and on the Internet. This exposure poses a clinical issue to counselors working with youth at risk.

This presentation will comprise of an introduction to recent figures and clinical perspectives on self-injury, as well as a review of best practices for counselors aspiring to confront the phenomenon of contagion, as one motivating factor of self-harm. Opportunities for the exchange of perspectives will be included in this session to encourage professional dialogue and facilitate awareness of self-injury in a variety of clinical settings as well as with families and learning institutions.

Additionally, presenters will provide attendees a copy of a recent article, "Minimizing Social Contagion in Adolescents Who Self-Injure: Considerations for Group Work, Residential Treatment, and the Internet" (Richardson, Surmitis, & Hyldahl, 2012), which outlines clinical opportunities to confront self-injury contagion.

Key words: *Self-injury, Adolescents, Family, Contagion*

Predstavitev delavnic spodbujanja čustvenega razvoja predšolskih otrok

Eva Kopriovšek

Anja Vilotič

(strokovni prispevek)

Čustveno doživljanje je področje, ki se ga lahko naučimo obvladovati z različnimi spretnostmi oz. kompetencami. Vsakodnevno se srečujemo s situacijami, na katere se navidezno ne odzovemo čustveno, vendar pa nam to, kaj bomo naredili in kako bomo to naredili, pogosto določajo ravno naša čustva. Višji čustveni razvoj kot dosegamo, več sposobnosti za premagovanje neprijetnih čustev nosimo v sebi. Predšolski otroci na vsakem koraku doživljajo nove izzive in situacije. Načinov odzivanja nanje se učijo ob primarnih skrbnikih, zelo pomembne pa so tudi nove izkušnje, ki jih pridobivajo drugje, še posebej v vrstniškem okolju.

V prispevku bodo predstavljene Delavnice spodbujanja čustvenega razvoja predšolskih otrok, ki temeljijo na teoriji Funkcionalnega čustvenega razvoja dr. Stanleya Greenspana in elementih relacijske družinske terapije. Namenjene so skupini predšolskih otrok, ki skozi pravljice, pravljične like, igre in uporabo terapevtskih tehnik predelujejo deset različnih tem, pomembnih za čustveni razvoj. Prek njih spoznavajo osnovna čustva, prepoznavajo razlike med njimi in na ustvarjalen način raziskujejo poti čustvenega doživljanja in vedenja znotraj svojega sveta. Zasnovane so tako, da dajejo otrokom prostor, v katerem lahko izrazijo svoja čustva in misli. Včasih namenoma ustvarijo tudi možnosti za konflikt, ob čemer spodbujajo, da otroci konflikt razrešujejo po svoje, s svojimi idejami, pri tem pa dobivajo zgolj usmeritve in ne navodil, kaj je »prav« in kaj »narobe«. Spodbujajo tudi medsebojno sodelovanje, pomoč in strpnost znotraj skupine, ob čemer otroci odkrivajo, kako lahko sami pridejo do pozitivnih razrešitev konfliktnih situacij.

Ključne besede: delavnice, predšolski otroci, vrstniška igra, čustveni razvoj, socialne veščine

Mladostniki s sladkorno boleznijo tipa 1: povezanost družinskih odnosov in podpore pri vodenju bolezni

Tanja Pate

Teološka fakulteta, Univerza v Ljubljani,

Frančiškanski družinski inštitut

(znanstveni prispevek)

Sladkorna bolezen tipa 1 (SBT1) je najpogostejša kronična bolezen v otroštvu in adolescenci, ki zajema redne vsakodnevne meritve krvnega sladkorja, primerno dodajanje inzulina s količino uravnotežene zdrave prehrane in aktiven življenjski slog. Mladostniki s SBT1 se morajo tako poleg kompleksnih razvojnih nalog na telesnem, psihosocialnem in duševnem področju, soočiti tudi s spremenljivimi zahtevami bolezni, kot sta povečana odpornost na inzulin in posledično slabša presnovna urejenost. Čeprav je dandanes vodenje diabetesa olajšano s številnimi tehničnimi pripomočki in čeprav se od večine mladostnikov s SBT1 že lahko pričakuje, da prevzamejo večji del skrbi za svojo bolezen, pa raziskave kažejo, da imajo mladostniki pogosto več težav pri vodenju bolezni kot otroci in odrasli ter da so pri njih pogostejše hospitalizacije zaradi slabe presnovne urejenosti. Raziskave kažejo, da se težave z vodenjem in urejenostjo bolezni povezujejo z nefunkcionalnostjo družinskega sistema, konflikti med družinskimi člani, povezanostjo v odnosih in družinskim stresom. Namen prispevka je tako predstaviti dosedanja spoznanja o družinskem funkcioniranju, odnosih in dinamiki v družinah z mladostnikom s SBT1 ter prikazati izsledke raziskave, ki je ugotavljala povezanost družinskih odnosov in starševske podpore pri mladostnikovem vodenju SBT1 v slovenskem prostoru, kjer je sodelovalo 89 mladostnikov s SBT1 (11 – 18 let) in 89 staršev. Mladostnikovo aktivno vodenje bolezni je povezano s podporo staršev pri vodenju SBT1 ter prožnostjo, povezanostjo, komunikacijo in zadovoljstvom v družinskih odnosih. Slaba presnovna urejenost SBT1 pa je povezana z nepodporo staršev pri mladostnikovem vodenju SBT1. Ugotovitve raziskave se skladajo s preteklimi raziskavami in nakazujejo na pomembno področje starševske vloge in družinskih odnosov pri mladostnikovi SBT1. V bodoče bi bilo smiselno preučiti ali družinski odnosi napovedujejo poznejšo mladostnikovo aktivno vodenje SB in ali mladostnikovo aktivno vodenje SBT1 napoveduje presovno urejenost.

Ključne besede: mladostniki, sladkorna bolezen tipa 1, starši, podpora, družinski odnosi

Načrtovanje individualne učne pomoči učencu z motnjo pozornosti in specifičnimi učnimi težavami

*Klemen Vodovnik
Terapevtski center Psihovita Maribor*

Hiperaktivnosti se v šolskem sistemu posveča vse več pozornosti, saj je število otrok z motnjo pozornosti in specifičnimi učnimi težavami v porastu. Tradicionalni učnim pristopom pomenijo te motnje trd oreh in prinašajo velik izziv učiteljem in staršem. Posebej boleče pa so težave, s katerimi se spopadajo otroci, ki imajo identificirano motnjo hiperaktivnost, saj so pogosto nerazumljeni, stigmatizirani s strani okolice, kar jim povzroča veliko trpljenja.

V prispevku bo predstavljen primer uspešnega pristopa individualne obravnave učenca prve triade, ki je imel diagnosticirano motnjo pozornosti in specifične učne težave. Predstavljen bo relacijski (sistemski) vidik učenčevih težav in pomen uspešnega vključevanja staršev pri otrokovem napredku. Prikazan bo potek individualnega spremljanja, načrtovani cilji, metode dela in doseženi rezultati procesa, med katerimi so bili naslednji:

- učencu so se zmanjšali simptomi hiperaktivnosti,*
- učenec je pri pouku umiril in je dalj časa je lahko zbrano sledil šolskim aktivnostim,*
- v večji meri je upošteval navodila učiteljev,*
- izboljšala se je motivacija za učenje,*
- izboljšal se mu je učni uspeh.*

V prispevku se podrobneje posvetimo tudi možnostim za razvoj tovrstnih intervencij oz. oblike pomoči v okviru svetovalnega oz. terapevtskega dela.

Ključne besede: *hiperaktivnost, učne težave, učna pomoč, učenje skozi gibanje*

Concepts of Normalcy in Family Therapy

Joyce Fain

Serena Matuk

College of William and Mary, Williamsburg, VA, USA

(strokovni prispevek)

The presentation will explore the concept of normalcy in families and how it impacts the assessment and treatment process of families in therapy. The traditional concepts of normalcy, including normalcy as asymptomatic, average, and ideal will be discussed. Historical models of family assessment remain on the dominant value systems, though families are complex and evolving systems that may elude simplistic and/or limited frameworks. Contemporary family structures may no longer conform to simplistic definitions of normalcy in a changing society. Thus, it is ethically responsible for family therapists to develop definitions of normalcy with families as a baseline for assessment with families. As society grows and changes, so should the understanding of normalcy across the family lifecycle. Ideas of normalcy ideally will include diverse family structures as well as cultural norms and values. Students in family therapy training programs may study traditional models of normalcy that may not be adequate in assessing the complex family structures in a society that is growing to include more diverse demographics. The session will explore strategies for family therapy students to explore the relevance of their definition of normalcy as it relates to assessment and treatment of families across the lifecycle.

Key words: *normalcy, family assesment, diverse family structures*

Reconstructing the System: When a family loses a member to suicide

Jeff Christensen

College of William and Mary, Williamsburg, VA, USA

(strokovni prispevek)

When a family system experiences the loss of a member to suicide, that family faces challenges, unlike the challenges of a death by natural causes or accident. This presentation will offer strategies that family therapists can use to support survivors of suicide families in meeting those challenges (shame, guilt, disclosure, finding other supports) and offer a discussion on how these strategies can translate outside a Western culture.

Key words: *survivor, suicide, bereavement, family*

Ranljivost - priložnost za rast: razvojna paradigma relacijske družinske terapije v glasbenih šolah s poudarkom na regulaciji strahu in sramu

Tatjana Sagernik Kovačič, Frančiškanski družinski inštitut, Ljubljana

(strokovni prispevek)

V prispevku avtorica želi predstavljati izkušnje v njenem pedagoškem delu, kjer so otroci izredno izpostavljeni. Proces učenja v glasbenih šolah zahteva redno nastopanje, kar za nekatere otroke pomeni poseben dogodek, kjer se bodo ponosno izkazali, za nekatere pa nočno moro, ki napoveduje, da bo naslednjič še huje. Vsem je skupno to, da je ves proces izpostavljenosti (bistvene tri faze: priprava, nastop in umiritev) izredno naporen, občutljivo in ranljivo. V trenutkih za odrom izredno naraste moč in intenzivnost pozornosti, občutljivosti in čutenj. Kadar je premočno, v telesu preveč kortizola, kognicija postane šibka, zato kognitivne tehnike ob teh težavah ne morejo biti učinkovite v zadostni meri. Pomembno je poudariti, da v takšnih situacijah močno senzitivnost doživljajo vsi prisotni, vendar pa otrok vsega tega še toliko bolj ne razume in ne dohaja, zato vsakršno zavrnitev doživlja kot skrajno, na drugi strani pa imajo sporočila sprejetosti ravno tako močan učinek na otrokovo zmogljivost, občutje ponosa, vrednosti in njegovo rast. Zato so ti trenutki izredne ranljivosti lahko dragocene priložnosti za nabiranje pozitivnih izkušenj v procesu otrokovega odraščanja.

V prvem delu bo s praktičnimi primeri prikazano, kako so otroci v teh situacijah pretirano osredotočeni nase: »Kaj bom zate, ko opravim to nalogo?« kako so predani: »Bom še vedno sprejet, čeprav me vidiš z vsem mojim sramom?« kako pomembno je, da učitelj opazi, ujame in začuti sporočila otroka ter ga umiri, pri čemer je znanje in uporaba terapevtskih veščin družinske terapije zelo koristno v smislu zaupanja v otroka in vase, jasne strukture, razmejitev in regulacije čutenj, odgovornosti pri vzpostavitvi in ohranjanju varnega medosebnega prostora. Predstavljena bo izkušnja z devetletno deklico, ki je tik pred odhodom na oder doživela panični napad, kakšna je bila vloga učitelja, sistema in kako se je situacija odvila.

V drugem delu prispevka sledi krajši opis supervizijske skupine za učitelje glasbenih šol, kjer avtorica s terapevtskimi veščinami relacijske družinske terapije učitelje usmerja k naslaavljanju in regulaciji svojih doživljanj ob težavah, stiskah pri poučevanju in kako ob tem nuditi varen odnos, da učenci lahko sledijo, odsevajo čim boljše samopodobo, da lahko tvegajo pri ustvarjanju, preizkušanju idej, interpretacij, ob vsem tem pa ohranjajo pravila in omejitve, kar so za otroka pomembni izzivi odraščanja.

Ključne besede: učenje, ranljivost, sočutje, rast

Otroški možgani, integracija in odraščanje

Andreja Vukmir

Barbara Vister

Družinski in terapevtski center Pogled

(strokovni prispevek)

V prvem teoretičnem delu prispevka bosta avtorici predstavili razvoj otroških možganov do pubertetnega obdobja ter kaj je možganska integracija in katere vrste integracije poznamo. Izpostavljeno bo, kako izkušnje in odnos oblikujejo možgane ter koliko in kaj v resnici lahko pričakujemo od otrok. Predstavljeno bo, kako se gradi oziroma ustvarja možganska integracija in kako lahko z vidika možganske (ne)razvitosti včasih razumemo vedenje in odzive otrok. Pojasnjeno bo, zakaj ob sebi nujno potrebujejo nekoga, ki jim zregulira čutenja in kako to vpliva na njihov razvoj možganov in kako jim pri tem odrasli lahko pomagamo ter spodbujamo vse vrste integracije možganov. Pomembno je, da bi bili vsi – ne samo starši – ki kakorkoli delajo z otroki, opremljeni s tem osnovnim in praktičnim teoretičnim znanjem.

Zato bo v nadaljevanju predstavljenih nekaj konkretnih praktičnih metod, ki se lahko uporabljajo v vsakodnevnem življenju in delu z otroki. Predstavljene metode, ki so narejene in prilagojene tako, da jih otroci razumejo, so: načini osnovnega zavedanja telesa, osnovne tehnike dihalnih vaj, tehnike sproščanja za otroke, zavestnost, tehnike povezovanja in preusmerjanje (kako se najprej povežemo z desno polovico možganov in šele nato vklopimo logične levomožganske vsebine) ter tehniko "Uporabite jih, da jih ne izgubite" oz. kako lahko v različnih okoliščinah urimo višje možganske funkcije in s tem razvijamo sposobnost, da se otrok ne odziva samo impulzivno.

Na koncu bo predstavljeno, kaj se zgodi, ko tako ravnamo in se odzivamo ter zakaj je ključno, kako se odzivamo in reagiramo v ključnih stresnih, frustrirajočih, agresivnih in impulzivnih trenutkih naših otrok.

Ključne besede: možgani, integracija, integrativne metode, regulacija afekta

Šola in težaven otrok

Andreja Vukmir

Družinski in terapevtski center Pogled

(strokovni prispevek)

V prispevku bosta predstavljena dva primera iz šolske prakse, pri katerih se je globlja družinska problematika simptomatično izrazila preko bolečega doživljanja oz. nefunkcionalnega vedenja otrok v šoli. S primeri bo nakazan pomen ustreznega odziva v kritičnih trenutkih otrokove stiske.

Pri prvem primeru je šlo za terapevtsko delo z deklico, ki je pred morebitnim preverjanjem znanja doživljala tako hude napade tesnobe, da je bruhnila v histeričen jok in se ni bila sposobna umiriti. Ti izbruhi joka so sčasoma postajali pogostejši, čedalje hujši in vse bolj strahljivi. Predstavljena bo družinsko situacijo, razmere v šoli, odziv učiteljev in učencev, nato pa še terapevtsko delo z njo, pri čemer bodo osvetljene metode, s katerimi je bila spodbujena integracija njenih možganov. Predstavljeno bo tudi sodelovanje svetovalnega delavca z učitelji, s pomočjo katerega so učitelji lažje in bolj uspešno regulirali strah, ki se jim je prebujal v kritičnih trenutkih stiske učenke. Učitelji so se opremili z načinom, kako pripraviti otroke v razredu in njihove starše, poleg tega pa so se usposobili za primeren odziv v kritičnih trenutkih, v katerem so ob njem in z ustreznim odzivom najbolj pripomorejo k integraciji razvijajočih se možganov. V ospredju predstavitve pa bo vsebina terapevtskega dela, ki je bilo opravljeno z deklico in njen odziv na terapevtsko delo ter rezultate terapevtskega procesa.

Pri drugem primeru bodo predstavljene intervencije v situaciji, ko je šlo za izjemno problematično vedenje dvanajstletnika. Opisane bodo njegove družinske razmere, njegovo nefunkcionalno vedenje v šoli in terapevtsko delo z njim: metode dela, intervencije v njegovem razredu, podpora njegovi učiteljici, da se je uspela primerno odzvati v kritičnih trenutkih in rezultate nekajmesečnega terapevtskega dela z otrokom.

Ključne besede: strah, jeza, integracija možganov, otrok, šola

Psihološke posledice umetne prekinitve nosečnosti pri mladostnici

dr. Mojca Ciglarič

Frančiškanski družinski inštitut, Ljubljana

(znanstveni prispevek)

Prispevek obravnava doživljanja in čutenja, ki jih mladostnica doživlja kot posledico po umetni prekinitvi nosečnosti. Pogosta so ambivalentna občutja, ko se krivda in obžalovanje izmenjujeta z racionalnim utemeljevanjem in opravičevanjem svojega dejanja.

Prispevek opisuje kratek pregled znanstvene literature na to temo in identificira najpomembnejše ugotovitve, nato pa predstavlja primerjavo izbranih ugotovitev s študijo dveh primerov iz terapevtske prakse: mladostnice, ki je splav opravila pred kratkim, ter odrasle ženske, ki je splav opravila kot mladostnica pred več leti.

Glavne ugotovitve so, da se občutki krivde in izgube postopoma preoblikujejo v občutja, ki jih je težje neposredno povezati s splavom. Zmanjša se lahko občutek lastne vrednosti, pojavijo se nenavadne sanje ali nočne more, slabi učni rezultati, potreba po samokaznovanju, tesnoba in depresivnost, samouničevalno obnašanje – tvegano spolno vedenje, razne nesreče, ponovna zanositev in splav, motnje hranjenja, zloraba substanc, celo poskus samomora.

Lahko zaključimo, da so posledice splava, čeprav je ta morda v trenutku odločitve videti kot idealna rešitev, globoke in neizbežne. Mladostnice imajo pri odločitvi le malo časa in slabo oporo v partnerju ali starših, staršem rade nosečnost tudi zamolčijo. Vendar kasneje, ko splav obžalujejo, ni poti nazaj. Vloga staršev je ključna tako pri odločitvi za odgovorno spolnost kot tudi pri odločitvi za življenje, pri žalovanju ter pri sposobnosti oprostiti sami sebi.

Ključne besede: *splav v adolescenci, krivda, obžalovanje, ambivalentnost.*

Primer dobre prakse: mladinski program MEPI – Mednarodno priznanje za mlade

Ana Kocjančič

Društvo MEPI - Mednarodno priznanje za mlade, Nacionalni odbor, Ljubljana

(strokovni prispevek)

Mladostniško obdobje je ključnega pomena za razvoj in oblikovanje posameznika. Vsak mlad človek ima določene potrebe, sposobnosti, talente in interese, ki jih mora najprej prepoznati in nato poiskati ustrezne načine, da bi jih lahko zadovoljil, razvil oz. izpopolnil. Običajno nekatere uresničuje znotraj sistema primarne družine, vrstnikov in zanj pomembnih drugih oseb, druge znotraj formalnega oz. informalnega izobraževanja, spet druge v preostanku svojega prostega časa. Način izkoriščanja prostega časa pa med drugim močno vpliva na to, kako bo posameznik oblikoval predvsem svoj socialno - psihološki profil.

Eden izmed šestih največjih svetovnih mladinskih programov, ki mlade od 14 do 25 leta spodbuja h kreativnemu, odgovornemu in ciljno naravnemu preživetju prostega časa, je program Mednarodno priznanje za mlade, krajše MEPI. Od njegove ustanovitve, pod vodstvom Edinburškega Vojvode, leta 1956, je v programu sodelovalo preko 8 milijonov mladih iz več kot 140 držav. Enkratna sestava programa MEPI se z lahkoto priredi in integrira v različne kulture in družbe. Program sledi načelu vključevanja mladih ne glede na njihovo zgodovinsko ali socialno-ekonomsko ozadje, politično ali versko prepričanje in ne nazadnje ne glede na neenakost zdravstvenega stanja. Slednje pomeni, da se v program lahko vključijo vsi, edini pogoj je razumevanje koncepta programa MEPI. Koncept programa temelji na osebnem izzivu, ki skozi aktivno udejstvovanje na štirih različnih področjih (prostovoljstvo, veščine, šport, odprave) in treh težavnostnih stopnjah (bronasta, srebrna in zlata) spodbuja telesni, spoznavni, čustveni in socialni razvoj. Neposredno vpliva na širšo skupnost in ustvarja bolj dejavne, odgovorne, solidarne ter medgeneracijsko povezane držaoljane. Ob tem mlade pripravlja na večjo imunost današnjih gospodarskih, družbenih in okoljskih tveganj ter jim omogoča lažje in hitrejše vključevanje tako v civilno družbo kot na trg delovne sile, ki je (predvsem slednji), v današnjem času izredno zahteven in nestabilen.

Program MEPI mladim predstavlja enega izmed dobrih modelov vsestranskega, uravnoveženega osebnega razvoja in s tem omogoča njegovo integracijo v življenjski slog posameznika tudi po zaključku programa.

Ključne besede: mladostništvo, prosti čas, aktivna participacija, program MEPI

Kako do sto novih delovnih mest za terapevte?

*dr. Peter Metlikovič
Ptica - zavod, Kranj
(strokovni prispevek)*

V zadnjih 100 letih je Slovenija preživela dve svetovni vojni, revolucijo in zamenjavo 6 držav. Zato so recesijski časi zgolj ena od epizod, ko se karte na novo mešajo in niso v ničemer izjemni – razen v tem, da jih doživljamo brez časovne distance. Obstoječi načini dela se bodo spremenili, čez 5, 10, 20 let bodo obstoječe organizacije drugačne, marsikatera pa bo nastala na novo. Te bodoče organizacije bodo bolj odgovarjale na nove izzive kot to lahko naredijo obstoječe. Kako napovedati bodoče oblike? Ena od možnosti je njihovo aktivno sooblikovanje. Opisan bo primer takšnega sooblikovanja v okviru projekta »Uvajanje inovativnih rešitev na področju sociale«, v katerem Združenje zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije sodeluje kot vodilni partner. Delo v projektu temelji na klasični metodologiji inovativnosti. Zbranih je bilo preko dvajset sodelujočih partnerjev s področja sociale, medicine, šolstva, policije, nevladnih organizacij v dveh pilotnih skupinah v Ljubljani in Seonici. Po ogledu dobre prakse v Bernu (Švica) smo kreirali 10 idej za pilotno preizkušanje: povezovanje s policijo in sodišči, čista soba in konferenca o drogah, napotitve, centralna baza za izvajalce JSVP, cost/benefit kalkulacije, socialno podjetništvo, občinski sosvet za socialo in varnost, ulično delo z mladimi, šolski preventivni dnevi, delo s priseljenci in internetna stan za izvajalce.

Ključno sporočilo uspešnih intervencij tako v SLO kot v Švici pa je sprememba načina razmišljanja v obstoječih organizacijah. Gre za premik, primerljiv z industrijo, ki se je reorganizirala tako, da se ukvarja z uporabniki, ne s sabo. Uporabnikov in klientov ne zanimajo problematika znotraj sociale, medicine, šolstva, policije, šol, modalitet, terapevtskih centrov. Oni bodo lažje zaživel, če se jim pomaga pri težavah, ki jih pestijo: vzgojna nemoč staršev, zapuščeni otroci, težave pri življenju v kompleksnem svetu, problematika povezana z zlorabo substanc, učenje novih veščin za nove službe.... Organizacije, ki bodo razvile in ponudile nove intervencije (nekatero smo identificirali v projektu), bodo ponujale boljšo dodano vrednost kot obstoječe organizacije. 25 organizacij, ki bodo na intervencijah, ki presegajo meje podsistemov in povezujejo socialo, šolstvo, medicino, policijo in terapijo, angažirali po 4 ljudi, lahko odprejo 100 novih služb za terapevte. Podobno pot je prehodila NVO Contact Netz iz Berna, ki danes na več lokacijah, v več dejavnostih, zaposluje 250 ljudi v službah, ki jih 20 let nazaj še ni bilo.

Ključne besede: delovna mesta, inovativnost, intervencije

Značilnosti terapevtskih intervencij pri delu z najstniki in družinami v večkulturnem okolju

Mojca Filipič Sterle
Zasebna psihoterapevtska praksa, Bruselj, Belgija
(strokovni prispevek)

Terapevtski odnos je ključni dejavnik pri vsakem terapevtskem procesu, kar velja tako rekoč za vsak terapevtski pristop. Odnos med terapevtom in klientom, ki sta iz različnih kulturnih in jezikovnih okolij, pa se sooča z določenimi dodatnimi izzivi. Ti se nanašajo na primer na različno razumevanje odnosov, na terminologijo, na uporabo jezika, na različna življenjska načela. Tovrstne razlike med terapevtom in klientom vplivajo na oblikovanje in dinamiko terapevtskega odnosa. Pri tem naj omenimo način ohranjanja ravni verodostojnosti in stopnjo formalnosti, ki jo v komunikaciji uporabljata terapevt in klient. Različne kulturne vrednote, norme in razlike pri razumevanju duševnega zdravja ter dobrega počutja lahko vodijo do razlik v pogledih, doživljanjih in izkušnjah zunanjega sveta med klientom in terapevtom. Vendar pa samo zavedanje obstoja medkulturnih razlik ne zadošča. Potrebno je dodatno izobraževanje in stalna izmenjava terapevtskih izkušenj. Poznavanje klientove kulture je pomembno, saj omogoča ali olajša komunikacijo ter razvoj terapevtskega odnosa. Vendar pa vse znanje, čeravno je nadvse zanimivo, ni nujno uporabno v terapevtskem procesu.

V prispevku se avtorica osredotoča na posebnosti terapevtskih intervencij po modelu relacijske družinske terapije pri delu z odraslimi, najstniki, pari in z družinami v večkulturnem in večjezičnem okolju, natančneje v Bruslju v Belgiji. V okviru predstavitve bodo po teoretičnem uvodu predstavljeni primeri iz klinične prakse kot oris značilnosti ter posebne dinamike, ki se razvije v terapevtskem odnosu v večkulturni in večjezičnovi terapevtski situaciji. Vendar pa ne glede na to, v kakšni družini je posameznik odrasčal in v katerem kulturnem okolju, bo s selitvijo v novo okolje vedno nosil s seboj temeljna hrepenenja, čustvena stanja, vzorce navezanosti, ter iskal podobno čustveno vzdušje, kot ga je bil deležen v svoji izvorni družini. Na osnovi projekcijske-introjekcijske identifikacije bo na nezavednem nivoju skušal vplivati na novo okolje, da bi spodbudil podoben odziv, kot ga je bil deležen in navajen v svoji izvorni družini.

Ključne besede: večkulturnost, terapevtske intervencije, najstniki, družine, terapevtski odnos

Otroci tretje kulture - predstavitev terapevtske obravnave družine z najstnico

Mojca Filipič Sterle
Zasebna psihoterapevtska praksa, Bruselj, Belgija
(strokovni prispevek)

Terapevtski izraz »otroci tretje kulture« (OTK) (v angleščini uveljavljen izraz »Third Culture Kids«) se nanaša na posameznike, ki so večji del svojega odrasčanja preživeli zunaj kulturnega okolja svojih staršev. OTK se pogosto povezujejo s pripadniki drugih kultur, vendar pa se sami ne morejo v celoti poistovetiti z nobeno kulturo. Elementi teh večkulturnih izkušenj postanejo sestavni del posameznikovega notranjega sveta, občutke pripadnosti pa vedno znova iščejo v odnosih z drugimi ljudmi s podobnim ozadjem.

V primerjavi z njihovimi vrstniki, ki odrasčajo v enotnem kulturnem okolju, so OTK pripadniki globalne kulture. Deloma poznajo značilnosti kultur svojih staršev ter kulturnega okolja, kjer živijo. V polnosti pa ne doživijo in ne ponotranjijo nobene kulture. Pri njih so prisotni občutki neizpoljenosti ali odrinjenosti s strani drugih otrok, ki odrasčajo v enokulturnem okolju. Družine pogosto zgradijo zaprte socialne mreže in otroci se večino svojega otroštva in najstniškega obdobja družijo z OTK vrstniki.

Kot je značilno za najstnike, se pogosto spopadajo s krizo identitete in doživljajo umankanje občutka, kje je njihov dom. Nekateri uspejo predelati občutek nepovezanosti in izključenosti, določeni pa se s tem spopadajo vse življenje. Ker je najstništvo čas številnih izzivov, so za mladostnika pomembni stabilni življenjski, socialni in psihološki pogoji, ki zagotavljajo občutek varnosti in predvidljivosti. Toda pri OTK je pogosto ravno obratno. Njihovo življenje je prežeto z minljivostjo, s poslavljanjem ter prilagajanjem na nova okolja in na nove socialne mreže. Prisotna je stalna potreba po vzpostavljanju stabilnosti in stalnosti.

V prispevku bo predstavljen terapevtski primer družine z najstnico, ki je tudi otrok tretje kulture. Gre za mešan zakon, vsak od staršev je tujec v Belgiji, kjer je potekala terapija. Družina je pred prihodom v Bruselj že živela v drugih kulturnih okoljih. Predstavljeno bo načrtovanje terapevtskih intervencij in predelovanje krize identitete hčere, ki lahko uspešno steče, ko se družina poveže na novih temeljih.

Ključne besede: otroci tretje kulture, kulturno okolje, pripadnost, odrasčanje, terapija

Povezovanje vzgoje in terapije v šolskem prostoru

Maja Horvat Lampe, Elanvitalis, Svetovalnica za kvalitetno življenje
(strokovni prispevek)

V času, ko otroci večino svojega dneva ne preživijo s starši, temveč v vzgojno-izobraževalnih institucijah, kot so vrtci, šole, institucije za prostčasne dejavnosti, so pričakovanja družbe od slednjih vedno večja. Pomanjkanje pozornosti ter kvalitetno preživetega časa s starši zaradi podaljševanja delovnega časa v službi se odraža v naraščajoči stiski otrok. Vzgoja v družini je postala bolj permissivna, manj avtoritarna, meje veliko bolj fleksibilne, šolski sistem pa v tem času ni doživel večjih sprememb in prenov, kar je eden izmed razlogov, da se pedagoški delavci nenehno spopadajo s težavami z disciplino, z naraščajočo nemotiviranostjo učencev za učenje ter na drugi strani s pritiski staršev. Prizadevanja za ustvarjanje optimalnega vzgojnega okolja ter vzpostavljanje odnosov, v katerih bi se počutili varni, slišani in razumljeni, so v šolskem prostoru večkrat težko uresničljiva. V proces rednega šolanja se po načelu integracije med peščico otrok brez posebnosti in nadarjene učence, ki potrebujejo individualiziran pristop, vključuje tudi naraščujoče število otrok s posebnimi potrebami. Učitelji in svetovalni delavci imajo tako težko nalogo usklajevanja zmožnosti vseh, spopadajo se s prenatrpanim šolskim kurikulumom, povečevanjem normativov, zahtev in delovnih nalog v šolskem prostoru, v katerem je že tako premalo prostora za kvalitetno delo z učenci.

Vrtec ali šola na področju vzgoje do neke mere lahko nadomestita otrokove primanjkljaje od doma, vendar sta pri vzgojnem vplivu na otroke omejena, prav tako pri svetovanju in poseganju v družino. Vzgojno-izobraževalne institucije sicer po presoji svetovalnih delavcev usmerjajo otroke in njihove družine tudi na psihoterapevtske obravnave, vendar sama usmeritev na terapevtsko obravnavo ne pomeni dejanske vključitve. V prispevku bodo prikazani možni načini povezovanja svetovanja in terapije, na katere načine terapija lahko vstopa v šolski prostor, da je prehod lažji. Na podlagi dolgoletne svetovalne prakse avtorice v vzgojno-izobraževalnih institucijah in diskusije bomo ob predstavitvi poskušali odgovoriti na zastavljena vprašanja, predstavljene bodo nekatere oblike zajemanja otrok in preko njih celotne družine s strani svetovalne službe in proces usmerjanja v terapevtski proces. Prikazan bo tudi konkreten primer svetovanja družini z vključitvijo nekaterih prvin relacijske družinske terapije, kar je bistveno pripomoglo k izboljšanju družinske situacije.

Ključne besede: šola, vrtec, vzgoja, terapija

Program »Krepitev družin« - primer selektivne družinske preventive na področju drog

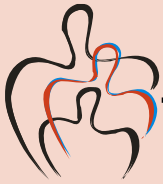
Vladka Tonica, spec. ZDT

(strokovni prispevek)

Razvoj Univerzalna, selektivna in indicirana preventiva se med seboj razlikujejo glede na oceno ranljivosti in rizičnosti posameznikov ali skupin. Univerzalna preventiva obravnava celotno populacijo kot enako rizično za razvoj problematične uporabe drog, čeprav tveganje med posamezniki variira. V selektivni preventivi je kazalnik ranljivosti socialna izključenost. Ciljna skupina so mladi storilci kaznivih dejanj, mladi, ki so izpadli iz šolskega sistema in še vedno premalo obravnavane skupine mladih brezposelnih, družine priseljencev, družine z družinskimi člani, ki imajo duševno motnjo in družine, kjer so starši uporabniki drog. V indicirani preventivi gre za identifikacijo posameznikov, ki že izkazujejo zelo visoka tveganja za razvoj problematične uporabe drog kasneje v življenju. Okoljske strategije pa so preventivne strategije, katerih cilj je spreminjanje neposrednega kulturnega, socialnega, fizičnega in gospodarskega okolja, v katerem se ljudje na podlagi različnih okoliščin odločajo o lastni uporabi droge. Učinkovitost preventivnih pristopov je pogojena z zelo tesnim sodelovanjem zdravstva, sociale in šolstva, ki otrokom, mladostnikom in njihovim staršem ali skrbnikom zagotavljajo svetovanje za starše ali skrbnike, medicinsko, psihoterapevtsko in psihosocialno pomoč ter hkratno pomoč na šolskem področju. Vsi naštetih preventivni pristopi lahko ublažijo učinke zgodnjih razvojnih deficitov in/ali socialne izključenosti, ki predstavlja večje tveganje za kasnejšo škodljivo uporabo nedovoljenih in legalnih drog kot so alkohol, nikotin, hlapne organske snovi, sintetični kanabinoidi, ki učinkujejo podobno kot THC, droge, ki učinkujejo kot LSD in zdravila na recept.

V prispevku bo predstavljen program Krepitev družin – "The strengthening families programme", ki sodi v področje selektivne družinske preventive na področju preprečevanja zasvojenosti z drogami. Program je bil zasnovan v ZDA in kulturno adaptiran v sedemnajstih državah z namenom krepitev varovalnih dejavnikov v visoko rizičnih družinah in zmanjšanja rizičnih dejavnikov, ki otroke in mladostnike vodijo v škodljivo uporabo drog, depresijo, agresivno vedenje, vpletenost v kriminalna dejanja in izpad iz šolskega sistema. V letih 2011 in 2012 je bila izvedena pilotska faza programa v Sloveniji, kjer je kot vodja treninga starševskih veščin sodelovala tudi avtorica prispevka. V predstavitvi programa bo posebej izpostavljena pomembnost znanstvenih dokazov o učinkovitosti programa in drugih za naš prostor neobičajnih zunanjih motivacijskih pristopih, ki pripomorejo k prostovoljni kontinuirani vključenosti staršev v tovrstne preventivne programe.

Ključne besede: družinska preventiva, selektivna preventiva, droge

Združenje zakonskih in družinskih terapevtov Slovenije

DELAVNICE (Workshops)

Education for friendship: a workshop

mag. Darja Justinek

Srednja šola za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo, Ljubljana

(delavnica, strokovni prispevek)

The transition from primary to secondary school is for a teenager very difficult, and full of various fears. One of them is also the fear whether he will be accepted well by his new classmates. The workshop is conducted with first-year students to help students to cope with new and unknown environment. The aim of the workshop is to develop a sense of relationship, a sense of help and support of each other. The workshop also develops empathetic attitude and self-criticism.

The activities are divided into a theoretical and practical part. In the theoretical part students learn about social interactions and emotional intelligence. In the practical part students are involved in social games through which they learn and develop a sense of mutual relationship and friendship.

The workshop of six hours consists of four key issues. In the first part there are the contents that define the relationships. In the second part students learn about the basis of communication. Students discuss and practice the following elements: the power of listening, how to express criticism and the power of words. The third part is a group work activity that deals with five basic values, such as: gratitude, respect, forgiveness, trust and honesty. In the fourth part, the students deal with the basics of teamwork. Through group games they recognize the importance of cooperation in the group. The activity continues at home with homework. Each student receives a random classmate's name and then writes him/her a letter. In his letter he introduces himself, writes what he expects of the friendship, describes some positive characteristics of his/her friend's personality and thanks him/her because they've met. After the workshop we make a survey, which shows that for the majority of students the workshop met their expectations. The evaluation shows that the participants are satisfied with the theoretical content and practical work.

Key words: *friendship, class community, relationship, empathetic attitude, communication*

Ko bom Velik, bom terapevt

Nataša Bider Humar

Center za družinsko terapijo Kamnik

(delavnica, strokovni prispevek)

Med ključnimi cilji odnosa staršev z otrokom ali terapije je, da otrok ali odrasel človek odkrije, kako posebna oseba je, da je cenjen in ljubljen ter prepozna svojo nena-domestljivo vlogo v družini in svetu, to je, da v sebi razvije varno obliko navezanosti na druge.

Udeleženci bodo raziskovali, kako se skozi konkretne situacije v vsakdanjem življenju »dovolj dobrih« staršev in terapevtov kaže, da so varno navezani in so zato neprecenljivo vir varnosti in prosperitete tudi za druge. Spraševali se bodo, v kolikšni meri naj bi ljudje ob njih čutili, da lahko sproščeno raziskujejo sebe in se izrazijo? Na delavnici bodo prisotni diskutirali in izmenjavali svoje poglede glede temeljnega vprašanja, ki zadeva terapevtski poklic in starševsko poslanstvo, ki se glasi: Kdo ali kaj v terapiji »zdravi« in katera globoka prepričanja ali afektivni psihični konstrukti vodijo starše, katerih otroci sebe resnično pozitivno vrednotijo in demonstrirajo varen stil navezanosti? Preko skupinskega dela in dela v parih, bodo udeleženci poskušali tudi začutiti in se zavedati nekaterih izjemnih lastnosti, ki kreirajo njihovo unikatno osebnost terapevta oz. starša.

Tako za starše kot za terapevte je moč zaupanja vase in pozitivnega samovrednotenja ključna. Teoretični izhodišči prispevka sta teorija navezanosti in model relacijske družinske terapije.

Ključne besede: *terapevt, starš, zrelost, samovrednotenje, sprejemanje*

Sistem je močnejši od posameznika

*dr. Peter Metlikovič
Ptica - zavod, Kranj*

(delavnica, strokovni prispevek)

V socialnih sistemih velja, da je sistem močnejši od posameznika. Če se spremeni sistem, se spremeni funkcioniranje in vedenje posameznikov. In obratno, če se sistem ne spremeni, bodo posamezniki kmalu funkcionirali tako, kot so pred tem. Klasičen primer je nefunkcionalno starševstvo (anksiozno, kritizirajoče, odsotno, nerazmejeno, ...), ki praviloma povzroči problematično funkcioniranje otrok. Dokler starši ne vzpostavijo drugečnega sistema, imajo otroci malo možnosti ustrezno odrasti.

Običajno se princip systemskega funkcioniranja predstavlja nekako abstraktno. V tej delavnici se izkustveno predstavi, da je to popolnoma enostaven princip, ki se pojavi v vsaki socialni enoti. To bo ilustrirano na primeru najenostavnejšega systemskega funkcioniranja, pri 10 minutni izdelavi izdelkov iz papirja. V prvem delu delavnice je sistem disfunkcionalen, udeleženci izkusijo, kako so z velikimi napori in ob veliko zmede naredili le malo in v slabi kakovosti. V drugem delu delavnice z nekaj preprostimi intervencijami spremenimo sistem. Udeleženci izkusijo, kako lahko v 10 minutah naredijo veliko več odličnih izdelkov in z večjim zadovoljstvom. V zaključku delavnice je refleksija na razlike med obema sistemoma. To novo razumevanje udeleženci primerjajo s poznanimi socialnimi sistemi in ugotovijo, kako le-ti lahko postanejo bolj funkcionalni.

Ključne besede: *delavnica, sistem, učinkovitost*

Govorilne ure v osnovni šoli - dolžnost ali pravica staršev do otrok

Polonca Kenda

Osnovna šola Podbrdo

(delavnica, strokovni prispevek)

Zanimanje za uspeh in vedenje otroka v šoli v času odraščanja je za kvalitetno družinsko življenje neprecenljiva vrednota. Otrok želi, da se starši zanj iskreno zanimajo tudi v šoli, saj to pripomore k njegovemu boljšemu uspehu. Ne glede na socialni, ekonomski, verski ali izobrazbeni položaj družine mladostnik zmore več na vseh področjih svojega dela, ne le v šoli, če se starši zanj zanimajo in ga spremljajo. Izboljša se jim samopodoba, samospoštovanje.

Sodelovanje osnovne šole in staršev ima za otroka pozitivne posledice. Na delavnici želimo s praktičnim reševanjem problemov prikazati, koliko so na sodelovanje pripravljene učiteljice in koliko starši. Posebna pozornost bo namenjena govorilnim uram kot obliki najbolj kvalitetnega in neposrednega sodelovanja staršev s šolo.

Udeleženci delavnice bodo spoznali oblike sodelovanja med šolo in starši v Sloveniji, skušali utemeljiti, kdo je za sodelovanje odgovoren, kje in v kolikšni meri. Seznanjeni bodo s primerom dobre prakse sodelovanja učiteljev in staršev v korist otroka.

Začetek delavnice bo z uvodno motivacijo – pogled vase. Delavnico bomo neto razdelili na tri glavne dele. Uvod bo potekal frontalno, bo teoretični in bo opisoval zakonsko podlago sodelovanja šole s starši ter obstoječe načine sodelovanja. V osrednjem delu bo prikazan primer dobre prakse sodelovanja in reševanje praktičnih problemov, ki se nam porajajo, ko v šoli skušamo uvajati izboljšave na tem področju. Delo bo potekalo v skupinah. Posebno pozornost bomo namenili izvajanju govorilnih ur. Ali so govorilne ure res samo obveznost staršev ali ima kdo od njih koristi? V zaključnem delu delavnice bomo odprli razpravo z možnostjo dajanja spodbudnih predlog k izboljšanju prakse.

Udeleženci bodo lahko razmislili o nujnosti dobrega sodelovanja med šolo in starši ter iskrenega zanimanja za razvoj in napredovanje svojega otroka v šoli z vidika učiteljev in z vidika staršev. Delo bo potekalo individualno, v parih in v skupinah (4 – 6 udeležencev). Poudarek bo na izmenjavi mnenj in sodelovalnem učenju.

Ključne besede: govorilne ure, korist otrok, sodelovanje staršev s šolo

Predstavitvena delavnica z elementi pristopa Focusing za delo z otroki vseh starosti

Janja Frelj Gorjanc in Romana Seljak
Krog - Terapevtsko središče, Kranj

(strokovni prispevek)

Razvoj možganov je pomembno povezan z otrokovimi telesnimi občutki, ki jih doživlja v odnosu s svojim okoljem. Način, kako bo posameznik dojemal sebe in druge, vzpostavljaj stike in vzdrževal odnose ter se odzival na povečani stres, se začne oblikovati s stikom otrok – odrasli, v začetnih fazah razvoja. Zgodnja komunikacija s primarnim skrbnikom (navadno mamo) je odločilna za funkcionalen razvoj desne hemisfere, povezane z razvojem stila navezanosti, na katerem temelji mehanizem čustvenega uravnavanja afekta in samoregulacija.

Otrokovo preživetje in globina, širina ter varnost njegovega razvoja zahtevajo čustveno občutljivo, dostopno in odzivno odraslo osebo. Če ni osnovnih pogojev za razvoj notranjih delovnih modelov varne navezanosti, funkcionalna rast in integracija nevronov ter z njo povezan razvoj mehanizmov regulacije motivacijskih stanj pri soočanju s stresom zastane ali se sploh ne razvije. Posameznik v tem primeru možnost regulacije išče v medosebni regulaciji ob osebah z bolj razvitimi možgani in, če ni primerne pomiritve, v nefunkcionalnih načinih za uravnavanja homeostaze kot npr. disociacija, zasvojenosti in podobno. Takrat ne zmore v polnosti živeti svojega resničnega jaza.

Fizični občutek lastnega telesa je občutek lastnega obstoja. S telesom vstopamo v svet izkušenj. Telo (za razliko od uma) lahko obstaja le v sedanjem trenutku, zato sta tudi odnos in njegova sprememba mogoča le tukaj in zdaj. Če je govorica telesa preslišana ali utišana, se izkušnje oz. spomini ne zmorejo funkcionalno shraniti.

Namen delavnice s teoretičnim uvodom in reflektivno analizo je izkušnja vzpostavljanja stika s telesnim jazom ter funkcionalno uravnoteženje te izkušnje z verbaliziranjem. To omogoča samoregulacijo oz. integracijo desno in levohemisfernih vsebin. Cilj predstavitve je izkusiti nekaj prijemov, ki spodbujajo krepitve (otrokovega) zaupanja, sprejemanja in obvladovanja lastnih čutenj, kar vodi v zmožnost doživljanja čutenj brez potlačevanja ali odigravanja, razreševanje blokad do učenja in drugih vsebin, preprečevanje vseh vrst zasvojenosti, krepitve samospoštovanja in samozavesti, koncentracije ter preko sprejemanja in sočutja, uživanje skladnejših in varnejših odnosov.

Ključne besede: (terapevtova) osebnostna rast, vzajemni odnos, integracija jaza, stik s seboj, focusing

Prikaz uporabe tehnike reševanja problemov pri mladostnikih v rehabilitacijski psihologiji

Darja Potočnik Kodrun
URI - Soča, Ljubljana
(strokovni prispevek)

Bolezen nas vedno pretrese, saj se zaradi nje soočimo z našo ranljivostjo, nemočjo in minljivostjo. Globoko poseže v življenje posameznika in njegovih bližnjih- ob dolgotrajnem in izčrpljajočem zdravljenju prinaša vrsto telesnih težav in paleto psihičnih odzivov ter doživljanj. Zamaje celoten družinski sistem in predstavlja svojevrsten izziv v spoprijemanju in prilagajanju na nove življenjske zahteve. Od družine zahteva sposobnost soočanja, prilagajanja, reševanja problemov, prerazporeditev vlog in uravnoteženo čustveno povezanost med družinskimi člani. Mladostništvo je čas oblikovanja lastne identitete, ko posameznik zori v avtonomno in samostojno osebo, čeprav je v svojem delovanju sorazmerno odvisen od svojega okolja. S kognitivnim razvojem se mladostniku odpirajo nove plasti čustvovanja in s tem medosebnih odnosov in razumevanja samega sebe. Soočanje z boleznijo je dodaten izziv mladostniku poleg ostalih razvojnih nalog. V rehabilitacijskih ustanovah se večinoma uporablja vedenjsko kognitivna terapija. To je strukturiran pristop, ki posamezniku nudi čustveno oporo in stabilnost pri soočanju z novo nastalo situacijo. Olajša občutek posameznikovega nadzora nad simptomi in s pomočjo različnih tehnik oseba postane sam svoj terapevt. KVT ni uporabna le na področju duševnega zdravja, ampak tudi v številnih vejah medicine- tudi v pediatriji. Terapevt bo na delavnici predstavil tehniko reševanja problemov preko predstavitve dela z mladostnico, ki se sooča z boleznijo mame. Poznavanje te tehnike je mladostnici nudilo dodatno orodje pri aktivnem reševanju vsakdanjih dogodkov npr. kako poskrbeti za nego mame preden odide v šolo. Predstavljen bo teoretičen okvir tehnike in praktična uporabnost ter možnost uporabe v družinskem svetovanju oz. pri delu z mladostniki. Udeleženci bodo tehniko preizkusili tudi sami.

Ključne besede: tehnika reševanja problemov, mladostništvo, bolezen, družina, predstavitve primera

Inspiring Families Toward Change: Applying Motivational Interviewing Theory and Technique to Family Counseling

Jessica Lloyd-Hazlett, College of William & Mary

Eleni Honderich, College of William & Mary

(strokovni prispevek)

Individual engaging in family counseling often possess differing perceptions about the impetus and goals of therapy, as well as varying alliances between members and with the counselor. Additionally, as homeostasis is the most stable form of family functioning, families can present as ambivalent or resistant to change. While less readily applied to family counseling, Motivational Interviewing (MI) offers as useful framework for conceptualizing family counseling services. MI is an evidence-based counseling approach that assists clients in making behavioral changes. Emphasizing the use of client resistance to support self-efficacy, MI has become a cutting-edge, positive approach to encourage client growth. Careful attention is given to identifying and matching clients' readiness for change along five stages. Relative to family counseling settings, homeostasis, for example, may parallel the pre-contemplation stage, as one or more members may not yet recognize the need for change. Further, the five stages described within the MI framework can assist counselors in understanding varying positions individual members occupy within the family system. With this in mind, the current presentation posits MI as a relevant framework for conceptualizing family functioning, patterns of interaction, appropriate interventions, and ultimately, motivating families toward change. An brief overview of MI will be provided, followed by a description of clinical applications in family therapy settings. Learning goals include: (a) positing MI has a useful framework for conceptualizing family functioning and patterns of behavior/interaction; (b) exploring MI as a lens for selecting appropriate treatment interventions and strategies, both for the entire family and for individual members within the family system; (c) applying MI as a tool for building cohesion and ultimately joint by-in to the goals of family counseling as this is an important determinant of therapeutic outcome; and (d) outlining specific interventions for the application of MI in family counseling settings.

Key words: Motivational Interviewing, Family Counseling, Resistance

KAZALO

Strong Families, Strong Children: A Comprehensive Intervention Program for Families with Agressive Children and Teens (plenarno predavanje)	3
<i>(Victoria Ann Foster in Charles Rupert McAdams)</i>	
Chronic Sorrow (plenarno predavanje)	4
<i>(Charles Rupert McAdams in Victoria Ann Foster)</i>	
Safety Session (plenarno predavanje)	5
<i>(Victoria Ann Foster in Charles Rupert McAdams)</i>	
Toksičnost odnosa z mamo: zgodovina zgodnje odnosne travme, ki prenaša občutke sramu, strahu in lastne nevrednosti z mame na odhajajočo hčerko	6
<i>(Tina Rahne Mandelj in Melita Kramar)</i>	
Spolna promiskuiteta pri mladostnikih v povezavi s stili navezanosti ter v luči sprememb v psihoterapevtskem procesu	7
<i>(Alja Fabjan)</i>	
Povečanje skladnosti mladostnikov z okoljem z razvojem čustvenih in socialnih veščin	8
<i>(Blaž Suhač in Slava Suhač)</i>	
Pomen spola pri osebni rasti žalujočih v procesu žalovanja ob smrti partnerja v primeru raka - študiji primera	9
<i>(Polona Ozbič, Anja Simonič in Onja Tekavčič Grad)</i>	
Proces predelave disociacij v relacijski družinski terapiji pri mladostnikih, ki so bili spolno zlorabljeni	10
<i>(Tanja Repič Slavič)</i>	
Terapevtska pomoč otrokom z izkušnjo travme v primarni družini	11
<i>(Sara Jerebic in Drago Jerebic)</i>	
"Mladi negovalci" - spregledana ranljiva skupina otrok in mladostnikov?	12
<i>(Renata Roban)</i>	

Poklicno svetovanje in zaposlitvena rehabilitacija pri mladostnikih z invalidnostjo	13
<i>(Teja Bandel)</i>	
Izraženost vzgojnih stilov in njihov prenos med generacijami	14
<i>(Sabina Jurič)</i>	
Rasti v ne-varnih delovnih odnosih	15
<i>(Edin Durakovič)</i>	
Nepravilnosti zgodnjih razvojnih stopenj in zdravljenje seksualne odvisnosti	16
<i>(Meta Potočnik)</i>	
Izzivi in stiske odraščanja ob staršu, odvisnem od alkohola ter posledice v odrasli dobi	17
<i>(Nada Trtnik)</i>	
School-Family-Community Partnerships: What is Happening in the United States	18
<i>(Kathryn Goss Atanasov)</i>	
Ko otroška stiska postane grožnja	19
<i>(Tatjana Sagernik Kovačič)</i>	
Klientova in terapevtova osebna rast v individualni obravnavi po modelu RDT	20
<i>(Janja Frelj Gorjanc in Meta Potočnik)</i>	
Pomen razvoja spolne identitete matere za odraščajočo hčer	21
<i>(Mateja Katona)</i>	
Writing as a Therapeutic Intervention for Couples and Families	22
<i>(Amanda Hughes)</i>	
Od svetovanja k terapiji pri obravnavi stisk odraščanja	23
<i>(Sabina Jurič in Jerneja Dimec Bratina)</i>	
Pot v odraslost - rezultati raziskav o odnosu do alkohola	24
<i>(Zdenka Čebašek Travnik in Nataša Sorko)</i>	
Odnos očetov in mater do spolnih vlog v starševstvu v času odraščanja otrok	25
<i>(Blaž Žabkar)</i>	

Growing Up Military: The Impacts of US Military Family Life on Adulthood	26
<i>(Karena Heyward)</i>	
Pomen zgodnje obravnave otrok in mladostnikov s povečanim tveganjem za razvoj čustvenih motenj in motenj hranjenja	27
<i>(Jasmina Jordan)</i>	
Odraščanje v zlorablajoči družini in pristop do otroka po klinični Imago terapiji	28
<i>(Amina Mehanović Vimpoljšek)</i>	
Cutting Contagion: The Role of Counselors in Confronting the Adolescent Self-Injury Epidemic	29
<i>(Kendra Surmitis in Nicola Hall)</i>	
Predstavitev delavnic spodbujanja čustvenega razvoja predšolskih otrok	30
<i>(Eva Koprivošek in Anja Vilotič)</i>	
Mladostniki s sladkorno boleznijo tipa 1: povezanost družinskih odnosov in podpore pri vodenju bolezni	31
<i>(Tanja Pate)</i>	
Načrtovanje individualne učne pomoči učencu z motnjo pozornosti in specifičnimi učnimi težavami	32
<i>(Klemen Vodovnik)</i>	
Concepts of Normalcy in Family Therapy	33
<i>(Joyce Fain in Serena Matuk)</i>	
Reconstructing the System: When a family loses a member to suicide	34
<i>(Jeff Christensen)</i>	
Ranljivost - priložnost za rast: razvojna paradigma relacijske družinske terapije v glasbenih šolah s poudarkom na regulaciji strahu in sramu	35
<i>(Tatjana Sagernik Kovačič)</i>	
Otroški možgani, integracija in odraščanje	36
<i>(Andreja Vukmir in Barbara Vister)</i>	

Šola in težaven otrok	37
<i>(Andreja Vukmir)</i>	
Psihološke posledice umetne prekinitve nosečnosti pri mladostnici	38
<i>(Mojca Ciglerič)</i>	
Primer dobre prakse: mladinski program MEPI – Mednarodno priznanje za mlade	39
<i>(Ana Kocjančič)</i>	
Kako do sto novih delovnih mest za terapevte?	40
<i>(Peter Metlikovič)</i>	
Značilnosti terapevtskih intervencij pri delu z najstniki in družinami v večkulturnem okolju	41
<i>(Mojca Filipič Sterle)</i>	
Otroci tretje kulture - predstavitev terapevtske obravnave družine z najstnico	42
<i>(Mojca Filipič Sterle)</i>	
Povezovanje vzgoje in terapije v šolskem prostoru	43
<i>(Maja Horvat Lampe)</i>	
Program »Krepitev družin« - primer selektivne družinske preventive na področju drog	44
<i>(Vladka Tonica)</i>	
DELAVNICE:	
Education for friendship: a workshop	46
<i>(Darja Justinek)</i>	
Ko bom Velik, bom terapevt	47
<i>(Nataša Bider Humar)</i>	
Sistem je močnejši od posameznika	48
<i>(Peter Metlikovič)</i>	
Govorilne ure v osnovni šoli - dolžnost ali pravica staršev do otrok	49
<i>(Polonca Kenda)</i>	

Predstavitvena delavnica z elementi pristopa Focusing za delo z otroki vseh starosti 50

(Janja Frelj Gorjanc in Romana Seljak)

Prikaz uporabe tehnike reševanja problemov pri mladostnikih v rehabilitacijski psihologiji 51

(Darja Potočnik Kodrun)

Inspiring Families Toward Change: Applying Motivational Interviewing Theory and Technique to Family Counseling 52

(Jessica Lloyd-Hazlett in Eleni Honderich)